

Nr 6.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas; given Stockholms slott den 11 december 1931.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 2 augusti 1927 (nr 333) om utlännings rätt att här i riket vistas.

GUSTAF.

N. Gärde.

Förslag

till

Lag

angående fortsatt tillämpning av lagen den 2 augusti 1927 (nr 333) om utlännings rätt att här i riket vistas.

Härigenom förordnas, att lagen den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas, vilken lag gäller till och med den 31 december 1932, skall äga fortsatt giltighet till och med den 31 december 1937; dock att 1, 19, 27 och 51 §§ skola, 1, 19 och 51 §§ i nedan angivna delar, från och med den 1 januari 1933. hava följande ändrade lydelse:

1 §.

Utlänning, — — — såsom pass.

Legitimationshandling skall vara försedd med påteckning av svensk myndighet (visering), där Konungen det förordnar, så ock i fall, som avses i 27 § första stycket, med bevis om uppehållstillstånd.

19 §.

Utländsk — — — av polismyndighet.

Samma — — — sin försörjning.

Har till riket ankommande utlänning, enligt vad för polismyndigheten är känt, varit dömd för förfalsknings-, tjuvnads- eller bedrägeribrott eller gjort sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt, utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt eller yrkesmässigt bedrivande av olovlig varuinförsel, och kan det skäligen antagas, att utlänningen skulle komma att här i riket fortsätta sådan brottslig eller osedlig verksamhet, då må ock avvisning ske som nyss sagts.

Vad — — — stycket sägs.

27 §.

I beslut om utlännings förpassning ur riket må förordnas, att utlänningen icke äger återvända, med mindre han, där visering ej erfordras, före ankomsten till riket erhållit uppehållstillstånd.

Beslutet om förpassningen skall innehålla de skäl, å vilka beslutet grundas; och skall Konungens befallningshavande i beslutet giva tillkänna vad utlänningen har att iakttaga, där han vill söka ändring i beslutet, samt tillställa honom skriftligt beslut så fort ske kan. Är utlänningen tillstades, skall beslutet muntligen avkunnas för honom.

51 §.

Konungen äger att under de särskilda villkor, som provas nödiga, i visst fall eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlänningar medgiva undantag från stadgandena i 1—4, 7, 13 och 14 §§, dock att utlänning över sexton år städse skall vara pliktig att vid sin ankomst till riket meddela de upplysningar polismyndigheten begär.

Rätten — — — av socialstyrelsen.

---

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementetsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 27 november 1931.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMÄN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt chefen för socialdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde, fråga om *fortsatt tillämpning av lagen den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas* samt anför:

»Lagen om utlännings rätt att här i riket vistas har en väsentligt annan karaktär än den tidigare lagstiftningen i detta ämne. Den äldre lagstiftningen, sådan den tog sig uttryck i 1914 års lag angående förbud för vissa utlännningar att här i riket vistas, byggde i allt väsentligt på grundsatsen om fritt folkutbyte mellan länderna; den behandlade sålunda endast de förhållanden, som ur ordnings- och säkerhetssynpunkt kunde giva anledning till ett ingripande, varjämte åtgärder för utlännings utvisning gjordes beroende av ett rättsligt reglerat förfarande.

I samband med världskriget och den förändring av det politiska och ekonomiska läget, som därav blev en följd, kom emellertid en alltmer prohibitiv tendens att sätta sin prägel på de olika ländernas främlingspolitik. Det under ett långt tidigare skede rådande systemet med övervakning av samfärdseln mellan staterna kom i allt större utsträckning åter till användning. I de flesta länderna sökte man genom lagstiftning skaffa sig möjlighet att kontrollera, reglera eller förhindra utländsk inflyttning. Även i vårt land ansåg man denna fråga böra följas med uppmärksamhet. Med stöd av den i 1914 års lag åt Kungl. Maj:t inrymda befogenhet utfärdades i administrativ ordning redan under världskriget och åren därefter åtskilliga författningar, varigenom en omfattande främlingskontroll infördes. De skäl, som åberopades för denna kontroll, sådan den utbildade sig i vårt land, hänförde sig till skilda förhållanden. Till övervägande del hade denna kontroll till syfte att skydda den inhemska arbetsmarknaden och bevara densamma åt landets egen befolkning. Men även ur säkerhets- och ordningssynpunkt ansågs en sådan kontroll vara av betydelse. Slutligen kom i beaktande den under och efter världskriget knappa bostadstillgången. Med hänsyn till att vissa av nu anförda förhållanden kunde antagas vara av övergående beskaffenhet kom vid utarbetande av den proposition till 1927 års riksdag, som ligger till grund för den gällande lagen, i första hand under övervägande, huruvida icke främlingskontrollen

kunde, såsom dittills, anordnas i administrativ väg. Avgörande skäl funnos emellertid då tala för att jämväl de frågor, som hänförde sig till främlingskontrollens anordnande, reglerades i lag, varjämte en sådan lagstiftning ansågs böra givas en mera definitiv karaktär. Till stöd för denna ståndpunkt framhölls i propositionen, att de huvudsakliga orsaker, som påkallade en allmän främlingskontroll, säkerligen icke vore av allenast tillfällig natur utan av den djupgående beskaffenhet, att någon nämnvärd förbättring icke vore att motse inom en nära framtid, samt att genom en definitiv lagstiftning väsentligt större stadga i tillämpningen skulle vinnas. Riksdagen, som i huvudsak godkände det framlagda förslaget, anslöt sig emellertid på hemställan av andra lagutskottet till den uppfattningen, att de frågor, som ägde sammanhang med främlingskontrollen, visserligen borde regleras i lag men att en sådan lagstiftning ej då borde göras definitiv utan erhålla provisorisk karaktär. Det kunde enligt utskottets mening ej anses uteslutet, att inom en ej alltför avlägsen framtid vissa förändringar inom den internationella samfärdseln skulle komma att inträda, vilka vore ägnade att inverka på utformningen av lagstiftningen. I överensstämmelse med denna uppfattning föreslog utskottet, att lagen borde antagas att gälla för en tid av fem år, en ståndpunkt, som jämväl riksdagen biträdde. Lagen, som trädde i kraft den 1 januari 1928, upphör alltså att gälla den 31 december 1932.

I anledning därav att lagens giltighetstid sålunda utlöper med utgången av år 1932 har jag i skrivelse den 25 april 1931 anmodat socialstyrelsen, kommerskollegium, överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser att inkomma med utredning och yttrande angående verkningarna av lagen, behovet av förlängd lagstiftning å förevarande område samt i vad mån, med utgångspunkt från vunnen erfarenhet under lagens giltighetstid, ändringar i densamma borde ske.

Sedan de infordrade yttrandena nu inkommit, anhåller jag att få upptaga dessa spörsmål, därvid jag först kommer att behandla frågan om verkningarna av den gällande lagen och behovet av densammas förlängning.

Socialstyrelsen framlägger i fråga om verkningarna av lagen vissa statistiska uppgifter, ägnade att belysa den svenska främlingskontrollen från och med år 1928, och torde desamma få biläggas detta protokoll (Bilaga B). Här efter anför styrelsen:

'Såsom de meddelade uppgifterna torde utvisa, har socialstyrelsen i sin befattning med främlingskontrollen hittills ansett sig kunna och böra tillämpa förhållandevis liberala grundsatser. Avslagsprocenten är, såsom synes, mycket ringa. Hänsyn har härvid tagits till de förhållandevis goda konjunkturer, åt vilka vårt land kunnat glädja sig under de senare åren. Huruvida och i vad mån den nu inträdda märkbara försämringen på vår arbetsmarknad kan komma att föranleda en skärpt tillämpning undandrar sig tillsvidare bedömandet och blir i allt fall väsentligen beroende av huruvida vår arbetsmarknad kommer att utsättas för ett ökat aktuellt tryck utifrån. Vid lagtillämpningen har socialstyrelsen vidare utgått ifrån att ett visst internationellt folkutbyte på arbetsmarknaden är en fullt normal företeelse, som tillgodoser i allo legitima behov och som såväl ur näringslivets som andra synpunkter icke blott bör tole-

Verknin-
garna av
den gällan-
de lagen och
behovet av
densammas
förläng-
ning.

Verk-
ningarna
av lagen.

reras utan även betraktas såsom ur svensk synpunkt önskvärd. Särskilt gäller detta import av kvalificerad arbetskraft. Styrelsen har också nogsam aktgivit på detta legitima behov och i görligaste mån sökt undanröja de friktionsanledningar, som ju äro ofrånkomliga vid varje slag av kontroll i förevarande hänseende. Styrelsen tror sig också kunna konstatera, att lagstiftningen i dessa delar erhållit en sådan utformning, att näringslivets berättigade krav i det stora hela kunna tillgodoses utan alltför stora friktioner, onödig omgång eller tidsutdräkt.'

Styrelsen framhåller vidare, att styrelsen låtit sig angeläget vara att med hänsyn till intresset av grannsämjan och i betraktande av det naturliga, av ålder bestående folkutbytet vid våra gränser tillämpa särskilt liberala grundsatser mot våra grannländers medborgare, men att man ej kunnat undgå den iakttagelsen, att denna från svensk sida visade välvilja icke alltid mötts av liknande välvilja mot svenskarna i alla våra grannländer. Även det naturliga folkutbytet, vilket avsåge studier, yrkesutbildning och liknande i främmande länder, hade styrelsen sökt främja genom att i förekommande fall visa utläningar största möjliga välvilja. En faktisk reciprocitet hade härvid i viss mån kunnat etableras. Därjämte hade styrelsen i sin befattning med lagtillämpningen sökt att i görligaste mån beakta allmänna humanitära krav och att icke onödigtvis förhindra den omflyttning, som betingades av familjeband, gamla vänskapsband eller andra sådana förhållanden.

Socialstyrelsen sammanfattar sin uppfattning om lagens verkningar i följande uttalande:

'Om socialstyrelsen sålunda kunnat tillämpa liberala grundsatser och strävat att undanröja de olägenheter i handel ochandel, som den i och för sig mindre tilltalande kontrollen måste föranleda, är det emellertid i ögonen fallande, huru förhållandevis ringa inflyttningen varit. Särskilt framträder detta vid betraktande av de rådande förhållandena på arbetsmarknaden ute i världen. Såväl i flertalet europeiska som utomeuropeiska länder kämpar man sedan flera år tillbaka med en arbetslöshet, vilken måste betraktas såsom samtidens utan gensägelse största sociala problem och som vad det aktuella läget beträffar torde ha nått en större intensitet än som någonsin kunnat iakttagas. För såväl med oss närmare befryndade folk, vilka lätt assimileras här, som oss mera fjärran stående folkraser måste under trycket av där rådande arbetslöshet den svenska arbetsmarknaden och den svenske arbetarens genomsnittligt goda levnadsstandard erbjuda en utomordentlig lockelse. När inflyttningen icke desto mindre — utan någon rigorös tillämpning — hållit sig inom fullt rimliga gränser, kan detta icke tolkas annat än som ett otvetydigt vittnesbörd om att lagstiftningen, i vad den rör skyddet för vår arbetsmarknad, på ett i allo tillfredsställande sätt fyllt sin kanske viktigaste uppgift, nämligen att förhindra de stora arbetslöshetsarméerna att sätta sig i marsch mot vårt land. Gentemot den stora huvuduppgiften, som blotta tillvaron av lagstiftningen här indirekt tjänat, framstå de fåtaliga avslagen å ansökningar om en onödig främlingsimport såsom ganska oväsentliga. Styrelsen betraktar det såsom en synnerligen lycklig omständighet, att lagen fyllt sin uppgift huvudsakligen i denna indirekta väg. Man har därigenom kunnat undvika att genom en rigorös tillämpning skapa irritationsmoment mot andra länder.'

Länsstyrelserna, som i fråga om lagens verkningar beträffande arbetsmarknaden i det stora hela givit uttryck åt samma uppfattning som socialstyrelsen,

framhålla i sina yttranden gagnet av lagens föreskrifter ur ordnings- och säkerhetssynpunkt.

Beträffande arbetsförhållandena påpekar sålunda *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, att anledningen till de låga siffrorna i fråga om vägrade arbetstillstånd i väsentlig grad vore att söka däri, att en betydande del av ansöknin-garna om arbetstillstånd avsåge förnyelser av dylika, men att det dock syntes länsstyrelsen sannolikt, att det låga talet också kunde tolkas som ett bevis för att redan tillvaron av bestämmelserna om arbetstillstånd verkat avhållande för utlänningar att söka sig hit. Vore denna tolkning, såsom länsstyrelsen förmenade, riktig, hade lagen alltså under nu rådande tider av arbetslöshet här i riket — icke minst i detta län — med hänsyn till arbetsförhållandena haft goda verkningar, och hyste länsstyrelsen den uppfattningen, att nu berörda synpunkter talade för lagens förnyande, helst arbetslöshet ännu länge torde vara att befara.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län gör följande uttalande:

'Under de båda första åren av förevarande lags giltighetstid torde tillgången på arbete i detta län få anses hava varit jämförelsevis tillfredsställande. Därefter har emellertid arbetslösheten varit stadd i tilltagande och är för närvarande i åtskilliga delar av länet betydande. Någon tendens till en utveckling av arbetsförhållandena i motsatt riktning har, såvitt länsstyrelsen kunnat finna, ännu icke gjort sig gällande. Med hänsyn härtill synes det för närvarande särskilt angeläget att förhindra, att en tillströmning av utländsk arbetskraft äger rum. Detta synes ock genom förevarande lagstiftning hava åstadkommits. Arbetstillstånden äro för länets vidkommande så fåtaliga, att de icke kunna sägas hava utövat någon påvisbar inverkan på arbetsförhållandena. I åtskilliga fall hava tillstånden avsett specialutbildad arbetskraft, varpå rått brist här i landet. Därest icke förevarande lagstiftning funnits, är det enligt länsstyrelsens åsikt antagligt, att arbetskraft hit inkommit i icke obetydlig utsträckning från andra länder, där arbetslösnivån är lägre än här i landet. Särskilt från Finland, varifrån sedan gammalt till detta län förekommit inflyttning, kan det antagas, att sådan invandring skulle hava skett. På grund härav håller länsstyrelsen före att lagstiftningen i och för sig verkat prohibitivt. I detta sammanhang anser sig länsstyrelsen jämväl böra framhålla, att även en tämligen obetydlig invasion av utländsk arbetskraft skulle väcka stark ovilja hos vederbörande ortsbefolkning, i synnerhet under nuvarande arbetsförhållanden, samt härigenom framkalla stridigheter på arbetsmarknaden.'

Länsstyrelsen i Västerbottens län framhåller, att lagen med hänsyn till arbetsförhållandena verkat prohibitivt, vilket varit och vore av största betydelse under för närvarande såväl här i landet som utomlands rådande arbetslöshet och depression, och funne länsstyrelsen sig böra förorda yttersta försiktighet vid meddelande av nya arbetstillstånd.

Länsstyrelsen i Malmöhus län hänvisar till ett utlåtande av *poliskammaren i Malmö*, däri det heter:

'Nuvarande passbestämmelser ha icke kunnat förhindra arbetssökande, i Sverige viseringsfria utlänningar att inkomma hit och här söka arbetsanställning. Den omständigheten, att anställandet av utlänning varit förenat med vissa formaliteter för arbetsgivaren med åtföljande bötesansvar vid eventuell försummelse, har dock medfört, att flertalet arbetsgivare föredragit att anställa

svensk arbetskraft, om icke den arbetssökande utlänningens yrkesskicklighet varit betydligt överlägsen. Sådana utlänningar, som hitkommit för att söka arbete utan att på förhand ha varit anmodade därtill av någon svensk arbetsgivare, ha för övrigt nästan undantagslöst befunnits vara mindre yrkesskickliga, varför många av dem sålunda icke torde ha lyckats erhålla något arbete i Sverige, vilket säkerligen icke uppmuntrat deras i hemlandet arbetslösa kamrater till att följa exemplet. Flertalet av här i staden arbetsanställda utlänningar ha därför utgjorts av specialkunniga personer, som av resp. arbetsgivare införskaffats från utlandet på grund av att kompetent arbetskraft icke funnits att tillgå inom riket. Genom anställandet av utländska instruktörer ha sålunda en del nya industrier, exempelvis inom konstsilkesbranschen, uppstått, vilket medfört ökad arbetstillgång för svensk arbetskraft samt bidragit till höjandet av den inhemska yrkesskickligheten.

Vidkommande ordnings- och säkerhetssynpunkten framhåller *överståthållar-ämbetet*, att lagen verkat tillfredsställande. Icke minst viktiga torde verkningarna ha varit i fråga om övervakningen av de utländska element, som hit inkommit för att bedriva kommunistisk eller annan politisk verksamhet. Av sådan anledning 'icke önskvärda' utlänningar hade, med stöd huvudsakligen av bestämmelserna i lagens 36 §, kunnat utvisas eller hållas utanför rikets gränser. Erfarenheten från krigsåren utvisade jämväl, att det egna landet under vissa förhållanden kunde utsättas för risken att få emottaga och för längre eller kortare tid behålla icke önskvärda utlänningar, som på grund av svårigheter med inresetillstånd i annat land nödgats kvarbliva i riket. Såsom genomfartsland för medborgare i stater på andra sidan Östersjön torde vårt land, i händelse av strängare föreskrifter i fråga om invandringen exempelvis till Nordamerikas Förenta Stater, lätt kunna tänkas bli utsatt för risken att få omhändertaga sådana emigranter, som icke blivit emottagna i Amerika. Föreskrifterna om anmälnings- och uppgiftsskyldighet samt om skyldigheten att ansöka om uppehållstillstånd satte emellertid polismyndigheterna i tillfälle att redan på ett tidigt stadium förvissa sig om vederbörandes utsikter att erhålla inresetillstånd till annat land.

Länsstyrelsen i Uppsala län yttrar:

'Vad säkerhets- och ordningssynpunkten beträffar anser Konungens befallningshavande, att behov av lagstiftning visat sig föreligga. Det torde böra framhållas, att de så kallade fria yrkesutövarna ofta synas tillhöra tvivelaktiga kategorier, för vilka uppgiften om yrket endast utgör en förevändning. Det har visat sig svårt att kontrollera, vilken verksamhet utlänningar av detta slag i själva verket utöva. Icke sällan förtjäna de sitt uppehälle genom utförande av musik eller förtäckt bettleri. Understundom torde förekomma, att de bedriva agitation i samverkan med inländska revolutionära element. I åtskilliga fall hava så kallade fria yrkesutövarne blivit utvisade.'

*Behovet av
lagens för-
längning.*

Samtliga de hörda myndigheterna äro ense om behovet därav, att giltighetstiden för den gällande lagen förlänges.

Socialstyrelsen återoppar en redogörelse för utvecklingen å arbetsmarknaden under den tid lagen varit i tillämpning samt angående förhållandena i vissa främmande länder och därstädes vidtagna åtgärder av immigrationspolitisk karaktär, vilken redogörelse torde få såsom bilaga (Bilaga C) fogas till detta

protokoll. Under hänvisning till denna redogörelse framhåller styrelsen, att styrelsen finner det ställt utom diskussion, att lagstiftningen allt fortfarande bör upprätthållas. För sin del förordar styrelsen, att lagen förlänges att gälla under tio år. Styrelsen yttrar härutinnan:

'Samtliga de skäl, som år 1927 föranledde lagens antagande, göra sig icke blott fortfarande gällande utan hava i väsentlig mån vunnit i styrka. Främst kommer härvid i betraktande, att arbetslösheten ute i världen ökat i sådan omfattning, att man nära nog kan tala om en katastrof. Bland annat må härvid erinras, att våra gamla förnämsta emigrationsländer, nämligen Förenta staterna och Canada, ingalunda gått fria utan tvärtom hårt drabbats av en arbetslöshet av hittills oanad omfattning. Den lämnade redogörelsen utvisar också nogsam, hurusom man i alla länder under trycket av denna arbetslöshet rest allt högre barriärer till skydd för den inhemska arbetsmarknaden. Förenta staterna hava härvid snarast gått i spetsen. För den svenska emigrationen betyder kvotlagstiftningen, som ännu år 1927 medgav en flerdubbelt större invandring från Sverige än den nuvarande, praktiskt taget en fullständig åtstrypning, i allt fall för såvitt man i denna emigration, såsom fallet tidigare var, ville se en säkerhetsventil för den övertaliga arbetskraften på den svenska arbetsmarknaden. Socialstyrelsen anser sig sålunda utan tvekan nödgas bestämt förordna, att lagstiftningen erhåller förlängd giltighet. Tvekan lärer allenast kunna råda om den utsträckta giltighetstidens längd. Måhända hade det härvid kunnat övervägas att nu giva lagen permanent karaktär, synnerligast som lagstiftningen i flera hänseenden innehåller bestämmelser, vilka till sin natur torde få anses vara av stadigvarande beskaffenhet. Erinras må, att 1914 års förutvarande lagstiftning, som väsentligen upptogs i 1927 års lag, ej hade temporär giltighet. På samma gång kan det ju emellertid ej fördöljas, att man ej bör uppgiva förhoppningen om en återgång till ett friare folkumgänge än det nuvarande och att vissa delar av lagen ur sådan synpunkt borde markeras såsom allenast temporärt giltiga. Styrelsen vill här förordna det senare alternativet. År 1927 gavs åt lagen en giltighetstid av 5 år. Erfarenheten har visat, att denna period ifrån då rådande utgångspunkter icke varit tillräcklig för att möjliggöra en avveckling av de till sin natur temporära bestämmelserna. När nu läget väsentligen försämrats, synes försiktigheten bjuda, att giltighetstiden icke sättes för kort. Härvid må påpekas en detalj rörande lagtillämpningen, vilken icke saknar principiell betydelse. Styrelsen kan självfallet icke utställa arbets- och uppehållstillstånd att gälla för längre tid än lagens giltighet. För ett stort antal relativt självklara fall har sluttermi- nen för meddelade arbets- och uppehållstillstånd satts till utgången av år 1932, då lagen upphör att gälla. Vid denna tidpunkt kommer alltså att uppstå en betydande anhopning av fall, där meddelade tillstånd upphöra att gälla. Om en ny lags giltighet icke sättes alltför kort, skulle styrelsen därvid hava fria händer att i dessa mer eller mindre självklara fall utsträcka tillstånden för längre perioder. Uppenbarligen skulle härigenom olägenheterna av lagstiftningen såväl för administrationen som för utlänningarna i väsentlig mån kunna mildras. Socialstyrelsen förordar alltså att lagen förlänges att gälla för ytterligare en tioårsperiod.'

Kommerskollegium uttalar, att det under rådande förhållanden knappast syntes möjligt att undvika en prolongering av lagen, men hemställer, att lagen icke förlänas definitiv karaktär utan förlänges att gälla förslagsvis fem år framåt.

I ett av kollegium infortrat yttrande framhåller *Stockholms handelskam-*

re, att restriktiva bestämmelser fortfarande gällde i andra länder samt att det under sådana förhållanden vore svårt för vårt land att avveckla lagstiftningen, utan borde den fortfarande upprätthållas.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anför:

'På grund av länets läge och därmed sammanhängande förhållanden har länsstyrelsen endast i mycket begränsad omfattning varit i tillfälle att förvärva någon på egen erfarenhet grundad kännedom om verkningarna av den nu gällande lagen. Det vill emellertid synas länsstyrelsen, som om den nuvarande lagstiftningen på området i stort sett är ägnad att på ett tillfredsställande sätt reglera den uppsikt över utlänningar, vars effektiva utövande alltmer synes vara av behovet påkallat. En förlängd lagstiftning synes därför länsstyrelsen ofrånkomlig. Vid bedömandet av frågan huruvida en dylik förlängd lagstiftning på området bör liksom hittills allenast förlänas temporär giltighet, torde man i första hand hava att för sig klargöra, huruvida de förhållanden, som föranlett nuvarande lagstiftningens tillkomst kunna anses bliva av övergående natur. Länsstyrelsen vill för sin del hålla före, att de osäkra politiska förhållandena och den allmänna oro, alstrad genom arbetslöshet och svår ekonomisk depression, som för närvarande präglar så gott som hela världen, komma att bliva faktorer, varmed man har att räkna för lång tid framåt. Dessa och andra skäl tala enligt länsstyrelsens förmenande för en lagstiftning på hithörande område av mera bestående giltighet.'

Departementschefen.

De förhoppningar om återgång inom en överskådlig framtid till mera normala förhållanden i fråga om folkutbytet mellan länderna, som må hava förefunnits vid tiden för nu gällande lags antagande, hava, såsom är allmänt känt och i de avgivna yttrandena med styrka framhållits, icke gått i uppfyllelse. Ej heller kan för vårt eget land skönjas någon förbättring i de förhållanden, som föranledde införande av kontroll över invandringen; fastmera måste man konstatera en avsevärd försämring därutinnan. Den arbetslöshet, som förefanns i vårt land för fem år sedan, har fått väsentligt ökad omfattning, varjämte alltsedan hösten 1930 rått en utpräglad lågkonjunktur, som hotar att än mer försämra arbetsmarknaden. Men ej blott i Sverige utan jämväl i utlandet har arbetslösheten nått en betydande utbredning. Såsom socialstyrelsen påpekat har denna arbetslöshet ävenledes spritt sig till våra hittills främsta emigrationsländer, Förenta staterna och Canada. Denna i de skilda ländernas sociala förhållanden djupt ingripande företeelse har föranlett ytterligare skärpningar i tidigare gällande immigrationslagstiftningar och införande av en starkt prohibitiv lagstiftning med avseende å utlänningars rätt till bosättning och yrkesutövning i länder, där sådan lagstiftning icke förut funnits. Av största betydelse härutinnan är den av Amerikas förenta stater fullföljda immigrationspolitiken. Genom 1929 års kvotlagstiftning begränsades den årliga invandringen till 153,174 personer, därvid särskilt de nord- och centraleuropeiska länderna fingo sina kvoter avsevärt beskurna. Genom bestämmelser, utfärdade i september 1930, begränsades ytterligare antalet inresetillstånd. Enligt tillgängliga statistiska uppgifter utgjorde antalet immigranter under tiden 1 juli 1926—30 juni 1927 335,175, under samma tid 1929—1930 241,700 och 1930—1931 97,139. Motsvarande siffror för svenska immigranter utgjorde 8,936, 3,109 och 1,298. I likhet med Förenta staterna hava också övriga transoceana

länder i olika avseenden skärpt sina invandringsbestämmelser. Sålunda utfärdades i Canada i augusti 1930 en förordning, enligt vilken invandring tillsvärdare förbjödes för samtliga grupper av invandrare med undantag för, frånsett redan inkomna personers familjer, jordbrukare, som äro i besittning av tillräckliga medel för drivande av jordbruk. Verkan av förordningen visar sig tydligt i invandringsstatistiken. Medan under år 1929 invandringen uppgick till 164,992 personer, nedgick antalet invandrare under förra halvåret 1931 till 15,510. Vidare hava i vissa sydamerikanska republiker ävensom i Sydafrikanska unionen och Australien under åren 1930 och 1931 införts starkt restriktiva bestämmelser på förevarande område. Innebörden av den i de transoceana länderna förda politiken torde kunna karakteriseras såsom ett praktiskt taget omöjliggörande av invandringen. Den europeiska utvandringen till dessa länder, som år 1910 uppgick till 1,730,000 personer, har därefter stadigt nedgått, så att antalet invandrare utgjorde år 1926 641,371, år 1929 558,568 och år 1930 358,117. Men även inom de europeiska länderna hava invandringslagarna ytterligare skärpts. Sålunda har t. ex. Frankrike, som utgör det viktigaste invandringslandet i Europa, vidtagit en begränsning av inflyttningen av utländsk arbetskraft.

Det sociala missnöje, som till följd av den rådande depressionen kommit till uttryck mångenstädes i utlandet, har jämväl framhävt behovet av främlingskontroll ur säkerhets- och ordningssynpunkt. De osäkra politiska förhållandena i vissa främmande länder, som redan vid antagande av gällande lag åberopades såsom skäl för densamma, förefinnas alltjämt. Erfarenheten från den tid lagen varit i tillämpning har ock bestyrkt lagens betydelse för förhindrande av revolutionär propaganda av utlänningar, vilka inkommit i landet. Samtliga länsstyrelser vitsorda med hänsyn härtill i sina yttranden gagnet och behovet av en skyddslagstiftning.

Det torde sålunda vara ställt utom all tvekan att behov föreligger av en förlängning av nu gällande lagstiftning. Däremot kunna råda delade meningar, huruvida lagen nu bör givas definitiv eller allenast provisorisk tillämpning. Visserligen hava, såsom nämnts, de skäl, som ligga till grund för främlingskontrollen, vunnit i styrka, och tidpunkten för en återgång till tidigare förhållanden synes mer oviss än någonsin. Å andra sidan torde de skäl, som varit bestämmande för den av 1927 års riksdag intagna ståndpunkten i stort sett kvarstå. En större frihet i samfärdseln mellan länderna är ett mål, som icke får släppas ur sikte utan alltjämt måste eftersträvas. Ur denna synpunkt kan det icke anses annat än önskvärt, att statsmakterna efter viss tids förlopp åter upptaga dessa frågor till övervägande. Jag anser mig därför icke böra tillstyrka, att åt lagstiftningen gives definitiv karaktär. I fråga om den tid, som vid sådant förhållande bör bestämmas för lagens fortsatta giltighet, torde mindre än fem år näppeligen kunna ifrågakomma. Såsom socialstyrelsen framhållit tala onekligen vissa skäl för ytterligare utsträckning. Emellertid synas mig dessa skäl icke vara av den betydelse, att de böra i fråga om lagens förlängning leda till fastställande av en annan tidrymd härför än den, som vid lagens tillkomst ansetts som den mest lämpliga. Jag föreslår alltså, att denna tidrymd sättes till fem år.

Föreslagna
ändringar i
nu gällande
bestäm-
melser.

Jag övergår härefter till frågan om de ändringar, som böra vidtagas i den nu gällande lagen. Härutinnan har *socialstyrelsen* gjort följande principuttalande:

'Rörande lagens innehåll anser sig styrelsen kunna vitsorda, att den i det stora hela motsvarat sitt ändamål och erhållit en lycklig utformning. Vidare synes det styrelsen med hänsyn till den kännedom, som allmänheten såväl här i landet som i andra länder kan ha vunnit av lagstiftningen, vara synnerligen angeläget, att densamma icke onödigtvis ändras och att den ej heller förses med alltför mycket detaljer eller undantag, som undanskymma de klara linjerna i huvudreglerna. Redan av nu nämnda skäl ställer sig styrelsen synnerligen tveksam mot varje mera genomgripande omarbetning av lagen. Härtill kommer, att behov av smärre ändringar allt efter förhållandenas växlande natur torde yppa sig tid efter annan. Bestämmelserna rörande arbets- och uppehållstillstånd äro ju i utomordentlig grad av beskaffenhet att böra anpassas efter det faktiska lägets skiftande behov. Vidare synes det angeläget, att man utan alltför stor omgång kan undanröja sådana praktiska olägenheter, vilka, till synes oväsentliga, likvisst äro ägnade att föranleda irritation. Bestämmelserna böra enligt styrelsens mening icke upprätthållas i vidare mån än de äro behövliga och i den mån så icke är fallet snabbt kunna ändras. Detta synes oförtydbart peka mot önskvärdenheten av å ena sidan ett bibehållande av lagen i huvudsakligen sin nuvarande form och å andra sidan öppnandet av möjligheter för Kungl. Maj:t att i dispensväg successivt vidtaga de ändringar, som förhållandena medgiva och göra önskvärda.'

Stockholms handelskammare framhåller att, då hela lagstiftningen måste betraktas såsom ett provisorium, det ej torde vara påkallat att göra någon genomgripande förändring. Till väsentlig del vore lagstiftningens verkan beroende av tillämpningen.

Jämväl de övriga myndigheterna hava i huvudsak givit uttryck åt samma uppfattning, som framförts av *socialstyrelsen* och *Stockholms handelskammare*.

Om sålunda någon mera genomgripande omläggning av den nu gällande lagstiftningen icke i allmänhet ifrågasatts, hava i de avgivna yttrandena dryftats vissa spörsmål av mera allmän betydelse. Av dessa upptager jag i första hand till behandling frågan om passtvänget och dess betydelse för främlingskontrollen.

Passtrång. Bestämmelserna om pass återfinnas i 1 och 4 §§ i lagen. Enligt dessa stadganden skall utlänning, som ankommer till eller upphåller sig i riket, vara försedd med pass eller annan legitimationshandling, som enligt Konungens förordnande må gälla såsom pass. Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t, med stöd av den i 51 § givna dispensrätten, medgivit vissa lättnader i dessa föreskrifter. Sålunda har genom kungörelse den 24 maj 1929 (nr 107) meddelats bestämmelser, varigenom befrielse från skyldigheten att vara försedd med pass medgivits dansk, finsk, isländsk eller norsk undersåte, som innehar nordiskt resekort, ävensom hans hustru och barn under femton år, därest de åtfölja honom och äro namngivna å kortet, för vistelse här i riket under högst sex månader, med förbehåll dock om vederbörligt uppehållstillstånd, där sådant erfordras. Enahanda föreskrift gäller i fråga om svensk undersåte vid resa i Danmark, Finland, Island eller Norge. Dessa resekort kunna er-

hållas under enklare former än pass, betinga en lägre avgift samt skola ej vara försedda med innehavarens fotografi. Vidare har genom kungörelser den 17 maj 1930 (nr 140) och den 18 juli 1931 (nr 299) passfrihet införts i fråga om dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som ankommit till riket från Köpenhamn eller Helsingör över hamn eller flyghamn vid Öresund (sträckan Malmö—Kullen och Ven) eller från Bornholm över Ystad eller Simrishamn eller ock från Köpenhamn eller Fredrikshamn över Göteborg, för vistelse här i riket under högst fjorton dagar, där ej vistelsen ayser arbetsanställning.

Samtliga myndigheter äro ense därom att passtvänet i princip bör bibehållas. Endast handelskammaren i Göteborg har ifrågasatt, huruvida icke ett upphävande därav kunde ske. I allmänhet har ej heller framställts krav på lättnader i passtvänet beträffande andra utlänningar än skandinaver. I fråga om de sistnämnda hava myndigheterna givit uttryck åt skilda ståndpunkter.

Socialstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Kronobergs, Blekinge, Kristianstads, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Västernorrlands och Norrbottens län hava ansett, att de nu gällande bestämmelserna borde bibehållas.

Sålunda anför *socialstyrelsen*:

'De för skandinaver genomförda lättnaderna i passtvänet genom resekontens införande samt genom befrielse från passtvänet för kortare besöksresor över vissa inresehamnar hava otvivelaktigt tillgodosett starkt motiverade lokala önskemål om friare samfärd med grannländerna. Det torde emellertid icke kunna förbises, att genom den stipulerade passfriheten vid Öresund möjligheterna att upprätthålla en effektiv inresekontroll ej obetydligt försvagats. Sådana fall hava nämligen kommit till styrelsens kännedom, då utlänningar, som av passkontrollanten i Trälleborg avvisats, efter någon dag visat sig hava inkommit i Sverige via Öresund. Ur de synpunkter, styrelsen närmast har att företråda, lära emellertid dylika fall knappast få tillmätas någon avgörande betydelse, då på dylikt sätt hit inkomna utlänningar i regel torde bli observerade, särskilt, där de tilltråda arbetsanställning, samt tillhållas att förskaffa sig erforderliga tillstånd. Om styrelsen sålunda icke har erinran att göra mot att ifrågavarande, redan genomförda lättnader bibehållas, vill styrelsen emellertid bestämt avstyrka, att i lagen uttrycklig bestämmelse meddelas om befrielse från passkyldigheten för skandinaver. I såväl Norge som Finland hava under senare tid framträtt tendenser till allt strängare tillämpning av gällande kontrollföreskrifter mot svenskar. Med hänsyn härtill synes knappast sannolikt, att från norsk och finsk sida motsvarande lättnader som dem, vilka ovan ifrågasatts, skulle beredas till Norge respektive Finland resande svenskar. Vid sådant förhållande synes det icke lämpligt, att åvägabringandet av sådana lättnader i passtvänet genomföras ensidigt från svensk sida i lagstiftningsväg.'

Överståthållarämbetet yttrar:

'Bland de uppgifter den gällande lagen haft att fylla har utan tvivel den viktigaste varit, att den lämnat myndigheterna möjlighet att skydda samhället mot icke önskvärda utlänningar genom att inför dem kunna åberopa lagens krav på skyldigheten att vara försedd med behörighetshandlingar. Ett slopande av detta krav, vad nu särskilt skandinaverna angår, skulle i hög grad äventyra de möjligheter, som nu finnas, att hålla icke önskvärda skandinaver på avstånd. Erfarenheten har ju visat, att vi esomoftast fått emottaga besök av yrkesförbrytare från grannländerna. Den alltmer tilltagande spritsmugglingen, framför allt på Finland men även på Danmark, har även gjort det ofrån-

komligt att hålla spritsmugglare från dessa länder, som här söka avsättning för sina varor, under uppsikt för att skydda det egna samhället för verkningarna av ifrågavarande trafik. Och vad de politiska förhållandena angår skulle, i händelse av passtvängets slopande, möjligheten att öva kontroll över våra grannlandskommunisters verksamhet här i landet vara fullständigt utsluten. Samarbetet de olika skandinaviska ländernas polismyndigheter emellan har för övrigt givit vid handen, att samtliga länderna torde hava ett gemensamt intresse just på detta område av passtvängets upprätthållande för att kunna hålla varandra underrättade om den internationella kommunistiska verksamheten och dess företrädare. Redan bestämmelserna om resekort och passfrihet vid Öresund lägga avsevärda hinder i vägen för utövande från polismyndigheternas sida av en effektiv kontroll i detta såväl som andra ovan berörda avseenden, varför bestämmelser, syftande till ytterligare lättnad i passtvänget för skandinaver, icke heller böra införas. Vad beträffar verkningarna av resekortet och passfriheten vid Öresund, ha bestämmelserna, som ovan nämnts, visserligen försvårat kontrollen, men torde olägenheterna härav uppvägas av de med bestämmelserna i fråga förenade fördelarna. Om någon längre tids vistelse i landet utan tillgång på behörighetshandlingar kan ju dock icke bli tal.'

Länsstyrelsen i Östergötlands län uttalar, att med hänsyn till de betydande lättnader vid samfärdseln, som genom resekortens införande beretts skandinaverna, torde beträffande dem några ytterligare lättnader knappast vara av behovet påkallade. Ett upphävande av legitimationstvänget för skandinaver kunde befaras minska effektiviteten i kontrollen; exempelvis skulle därigenom möjligheten underlättas för utlänningar av andra nationaliteter att utan legitimationshandlingar inkomma i Sverige.

Länsstyrelsen i Värmlands län anser, att någon ytterligare lättnad i, eventuellt slopande av passtvänget för skandinaver icke är tillrådligt. Resekortet hade, såvitt länsstyrelsen kunnat utröna, endast i ett fåtal fall missbrukats, men då de besatte ett synnerligen ringa legitimationsvärde, kunde de dock lätt missbrukas. Beträffande verkningarna av passfriheten vid Öresund hade vid utresekontrollen i Charlottenberg iakttagits, att, där pass, som rätteligen skolat vara försedda med innumrering och inresestämpel, varit i avsaknad härav, passinnehavaren i de flesta fall inkommit till riket över Malmö; dylika fall hade förekommit så gott som dagligen.

Övriga hörda myndigheter hava uttalat sig för mer eller mindre långt gående lättnader i passtvänget för skandinaver.

Kommerskollegium förordar passtvängets upphävande för skandinaver samt åberopar till stöd härför ett utlåtande av *Skånes handelskammare*, däri handelskammaren såsom sin mening uttalar, att man borde taga steget fullt ut och medgiva generell passfrihet för skandinaver vid direkt inresa till Sverige. Då passfrihet kunnat medgivas för vistelse under viss tid, kunde enligt handelskammarens uppfattning näppeligen några bärande invändningar resas mot ett borttagande av tidsbegränsningen. I varje fall måste handelskammaren påyrka en utsträckning av den passfria tiden till åtminstone sex veckor för att densamma ur turistsynpunkt skulle bli av verklig betydelse.

Länsstyrelsen i Malmöhus län hänvisar till uttalanden av *poliskammaren i Malmö* och *magistraten i Trälleborg*.

Poliskammaren i Malmö yttrar:

'Efter införandet av omförmälda lättnaderna i passkontrollen mellan Sverige och Danmark synes det tidigare allmänt förekommande missnöjet mot pass-tvånget så gott som helt ha upphört. Danska undersåtar, som inresa hit för att taga arbetsanställning eller med avsikt att kvarstanna längre än 14 dagar, iakttaga emellertid icke, på grund av okunnighet om bestämmelserna, i dylika fall föreliggande skyldighet att vara försedda med pass, vilket torde vara för-enat med allt större obehag ju längre uppåt landet resan företages, enär pass icke kan erhållas utan personlig inställelse i hemlandet eller å för utfärdandet av pass behörigt konsulat. Fullständigt slopande av passtvånget för sådana skandinaviska undersåtar, som *direkt från hemlandet* äga inresa i Sverige utan pass eller annan legitimationshandling (f. n. endast danska och isländska und-sersåtar), torde därför vara synnerligen av behovet påkallat. För erhållandet av arbets- eller uppehållstillstånd kunde passet i dylika fall ersättas med ett av polismyndigheten i hemorten utfärdat nationalitetsbevis, som kunde anskaf-fas från hemlandet utan personlig inställelse. Med hänsyn till härstädes rå-dande passfrihet för skandinaver sakna de s. k. resekortet varje betydelse för trafiken mellan Sverige och Danmark.'

Magistraten i Trälleborg anför, att den medgivna passfriheten för skandi-na-ver vid inresa över öresundshamnarna åtminstone i vad gällde trafiken mel-lan Sverige och Danmark medfört, att de nordiska resekortet allt mer kommit ur bruk och numera saknade sin ursprungliga betydelse. Såsom sin mening ville magistraten uttala, att passtvånget mellan Sverige och övriga skandina-viska länder gärna kunde slopas även teoretiskt, eftersom det redan nu prak-tiskt i stor utsträckning vore satt ur funktion. Detta förslag gällde emeller-tid endast under förutsättning, att pass och resekort utbyttes mot någon annan handling av sådan beskaffenhet, att en resande vid påfordran kunde legitimera sig. För den, som ännu icke funne tiden mogen för ett återgående till samma fria former i samfärdseln som före kriget och för den skull måste påyrka fort-satt såväl gränskontroll som utlänningsövervakning inom landet, stode det klart, att ett frigivande av all legitimationsskyldighet för en så stor del av resande-strömmen, som skandinaverna faktiskt utgjorde, skulle betyda en så kraftig bräsch i själva kontrollsystemet, att även andra än skandinaver med lätthet skulle kunna slinka igenom. I stället för en så långt gående lättnad torde en bestämmelse om enklaste och billigaste nationalitetsbevis böra utfärdas och därutöver sådana direktiv givas gränsorternas kontrollmyndigheter, att pass-kontrollen och vad därmed sammanhängde ordnades så, att de resande icke uppehöles mer än som vore alldeles nödvändigt.

Länsstyrelsen i Malmöhus län uttalar för egen del:

'Utí yttrandena hava anförts, att resekortet numera sakna betydelse. Emel-lertid må framhållas, att, om passfriheten fortfarande endast skall gälla vistel-se i högst 14 dagar, resekortet dock kunna sägas innebära en lättnad i skyldig-heten att vara försedd med legitimationshandling. Även under de passfria 14 dagarna kan en person tänkas behöva legitimera sig. Av dessa skäl synas resekortet böra bibehållas.

Det ligger nära till hands att med utgångspunkt från nuvarande bestämmel-ser, såvitt angår trafiken vid Öresund, förorda, att passtvånget för skandinaver helt och hållet slopas. Emellertid må för länets vidkommande erinras därom, att genom en dylik lättnad det skulle uppstå praktiska svårigheter att i Trälle-

borg utöva en effektiv kontroll därå, att icke-skandinaver, som sakna pass, ej inkomma i riket. Någon slags legitimation torde således erfordras, om fullständig passfrihet för skandinaver införes, antingen genom resekort eller ett avgiftsfritt nationalitetsintyg. Under alla förhållanden torde tiden för nuvarande passfrihet kunna förlängas från 14 dagar till tre månader (om rätt till tre månaders vistelse i riket utan uppehållstillstånd bibehålles).'

Poliskammaren i Göteborg, som hörts av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, hemställer, att eftersom danska, finska, norska och isländska medborgare redan nu tillåtas att utan pass inresa över vissa hamnar, passfriheten för bemälda utlännningar utsträcker att gälla vid inresa även över övriga gränsorter.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anför, att det med hänsyn till önskvärdheten av lättast möjliga förbindelser med grannländerna givetvis i och för sig varit önskvärt med full passfrihet för danska, finska, isländska och norska undersåtar, men att rådande arbetsförhållanden dock för närvarande påkallade försiktighet i avseende på eftergifterna i gällande bestämmelser. Länsstyrelsen anslöte sig därför till poliskammarens förslag med det tillägg, att tiden för vistelsen här i riket utan legitimationshandling syntes kunna utsträckas till sex veckor; därigenom skulle ett så långt semesteruppehåll här i Sverige kunna ske utan några formaliteter.

Länsstyrelsen i Västerbottens län uttalar:

'Med stöd av den erfarenhet, länsstyrelsen under lagens giltighetstid vunnit, finner länsstyrelsen, att passtvangen bör upprätthållas utom beträffande danskar, isländare och normän. Under förutsättning av ömsesidighet, torde för dessa tillfredsställande identitetshandlingar vara tillräckligt. Däremot synes, med hänsyn främst till de politiska förhållandena i Finland, passtvangen för sagda lands medborgare fortfarande böra gälla. Då — länsstyrelsen veterligt — några olägenheter icke varit förenade med den lättnad i passtvangen, som införandet av de nordiska resekorterna innebär, anser länsstyrelsen, att sagda lättnad fortfarande bör tillämpas. En garanti emot missbruk av dylikt resekort torde ligga i den från och med den 23 juli 1930 i Finland gällande bestämmelsen, att resekort får utfärdas endast av polismyndigheten i den ort, där vederbörande är fast bosatt.'

Departementschefen.

Någon rubbning av de grunder, å vilka den nuvarande främlingskontrollen är uppbyggd, har icke påyrkats. Vad särskilt angår utlännings skyldighet att vid ankomsten till riket vara försedd med legitimationshandling (pass) har allenast handelskammaren i Göteborg ifrågasatt befrielse från nämnda skyldighet, medan övriga, som avgivit yttrande, vidhållit kravet på dess upprätthållande. I överensstämmelse med sistnämnda uppfattning synes mig den för kontrollen nödvändiga utredningen angående en utlännings person säkrast och utan nämnvärt besvär för utlänningen vinnas genom passtvang. Denna ståndpunkt utesluter icke att i förhållande till oss särskilt närstående stater vissa undantag och lättnader i främlingskontrollen kunna och böra medgivas. Här för bör dock uppenbarligen uppställas den fordran, att likartad förmån beredes svenska medborgare. För nu antydda fall är emellertid redan enligt 51 § i lagen åt Kungl. Maj:t inrymd befogenhet att meddela befrielse från passtvangen. Att därutöver i själva lagen medgiva vissa länder, framför allt de

nordiska staterna, en förmånligare ställning än de övriga torde icke vara påkallat.

I 7 § i lagen är stadgat, att utlänning icke må över tre månader uppehålla sig här i riket utan uppehållstillstånd, med mindre visering för honom fortfarande gäller; dock att utlänning, som på grund av födseln varit svensk medborgare ävensom dennes make och ogifta barn i äktenskap under tjuguet år, må utan dylikt tillstånd vistas här intill sex månader från ankomsten.

*Upphålls-
tillstånd.*

Myndigheterna hava i sina yttranden uttalat sig om frågorna huruvida tiden för rätt att vistas här i riket utan uppehållstillstånd kan utsträckas och huruvida skandinaver i förevarande avseende kunna likställas med svenskfödda.

Härom yttrar *socialstyrelsen*:

'Jämlikt den år 1928 mellan de fyra nordiska länderna träffade överenskommelsen om nordiskt resekort godtagas dessa kort icke som legitimation, där fråga är om arbetstillstånd. Det synes därför riktigt, att de icke heller godtagas såsom legitimationshandling, där fråga är om uppehållstillstånd. Emellertid gälla resekortet för en tid av sex månader. Det förekommer därför ej sällan, att styrelsen nödgas teckna bevis om uppehållstillstånd i en så jämförelsevis svag legitimationshandling, som resekortet innebär. Kortet lärer hava varit avsett att tjäna som legitimation vid uppehåll i landet av mera tillfällig natur, och uppehållstillståndet lärer enligt sakens natur avse mera stadigvarande uppehåll. För att undanröja den praktiska olägenhet, som sålunda uppkommit, torde vara lämpligt att den tidsfrist, varunder medborgare i något av de skandinaviska grannländerna äga att vistas i riket utan uppehållstillstånd, utsträcker från tre till sex månader. Likartade olägenheter av praktisk art hava ej sällan gjort sig gällande jämväl beträffande uppehållstillstånd för här på besök varande svensk-amerikanare, som må vistas här i landet under sex månader utan uppehållstillstånd, försedda med allenast ett identitetscertifikat i stället för hemlandspass. Många sådana utländska medborgare kvarstanna här i landet. Då de efter två år automatiskt förlora sitt amerikanska medborgarskap och återvinna sitt svenska, uppgår den tid, varunder de äro uppehållstillståndsskyldiga, till ett och ett halvt år. För utlänning, som på grund av födseln varit svensk undersåte ävensom för sådan utlännings hustru och barn under tjuguet år har uppehållstillstånd hittills icke i något fall vägrats. Det synes därför vara väl motiverat, att tidsfristen för vistelse här i landet utan uppehållstillstånd utsträcker från nuvarande sex månader till två år för ifrågavarande grupp av utländska medborgare.'

Överståthållarämbetet anför:

'Den tid, tre månader, som nu gäller för uppehåll här i riket utan tillstånd, lär enligt vad erfarenheten givit vid handen fylla alla rimliga anspråk. En vistelse utöver tre månader tyder väl i regelfallen på en avsikt att mera stadigvarande bosätta sig inom landet. Den särskilda prövning, som socialstyrelsen efter ansökan om uppehållstillstånd företager, torde i varje fall icke lämpligen böra utsträckas till en mera framskjuten tidpunkt, enär polis- och övriga myndigheter säkerligen redan efter en tidrymd av tre månader böra kunna vara i tillfälle att lämna för ändamålet erforderliga upplysningar om vederbörande. Något skäl att utsträcka rätten för tiden att vistas i riket utan uppehållstillstånd synes fördenskull icke föreligga. Av skäl som i fråga om passtvänet framhållits torde skandinaverna i fråga om skyldigheten att söka uppehållstillstånd icke böra likställas med svenskamerikaner eller, vid medgivande av pass-

frihet för skandinaver, helt befrias från denna skyldighet. En ändring av gällande lags bestämmelser i sådan riktning skulle få till följd, att myndigheterna aldrig bleve i tillfälle att utöva särskild kontroll över utlänningens förehavanden inom landet eller pröva frågan om önskvärdheten av hans vistelse här. Med tanke på den ännu starkt florerande spritsmugglingen och våra grannlandskommunisters verksamhet måste därför en ändring i gällande bestämmelser ingiva allvarliga betänkligheter. Härtill kommer att polismyndigheterna utan möjlighet att utöva en fortlöpande kontroll icke gärna nöjaktigt kunna tillhandagå med upplysningar rörande sådana skandinaver, som efter längre tids vistelse inom landet ansöka om svensk medborgarrätt.'

Övriga myndigheter hava i allmänhet, utan närmare motivering, ställt sig på den ståndpunkten, att den nu gällande tiden för rätt att vistas härstädes utan uppehållstillstånd visat sig väl avpassad samt att anledning ej synes föreligga att utsträcka densamma. Ett antal länsstyrelser har emellertid tillstyrkt, att beträffande skandinaver enahanda bestämmelser skola gälla som i fråga om svenskfödda utlänningar. Någon länsstyrelse ifrågasätter, huruvida ej uppehållstillstånd helt kan borttagas för skandinaver och svenskfödda utlänningar.

Departementschefen.

Ändamålet med stadgandet om skyldighet för utlänningar att, därest de uppehålla sig här i landet utöver tre månader, söka uppehållstillstånd är att bereda myndigheterna tillfälle att pröva, huruvida det ur det allmännas synpunkt är önskvärt, att utlänningen kvarstannar här i landet. Såsom av de avgivna yttrandena framgår har jämväl erfarenheten bestyrkt, att omförmälda tidrymd är lämplig. Vad angår medborgare i Danmark, Finland, Island och Norge har, särskilt på grund av de s. k. resekortens giltighet av sex månader, ifrågasatts en utsträckning av ifrågavarande tidrymd. Emellertid är att märka, att den tillståndsfria tiden för uppehåll endast i Danmark är sex månader, under det att den i Finland är tre månader och i Norge två månader. Med hänsyn härtill synes en dylik utsträckning av vistelsetiden icke böra lagfästas, utan synes åt Kungl. Maj:t böra anförtrors att genom dispens medgiva befrielse för skandinaver från förevarande skyldighet i den mån enahanda förmån beredes svenskar vid uppehåll i omförmälda länder. Till denna fråga återkommer jag i det följande. Beträffande slutligen svenskfödda utlänningar torde tillräckliga skäl icke föreligga till utsträckning av den tid sådan utlänning redan enligt nu gällande lag må utan uppehållstillstånd vistas här i riket.

Domicilrätt. I detta sammanhang torde böra upptagas till behandling spørsmålet om möjlighet för utlänning, som vistats här längre tid, att på ansökning tillerkännas domicilrätt här i riket. En sådan domicilrätt skulle innefatta till tiden icke begränsat uppehålls- och arbetstillstånd. Enligt gällande lag skola uppehålls- och arbetstillstånd meddelas för viss tid av socialstyrelsen. De kunna alltså icke meddelas att gälla tillsvidare eller för obestämd tid. Arbetstillstånd skall därjämte avse visst slag av arbete och må, i olikhet med uppehållstillstånd, återkallas, när särskilda skäl därtill föreligga. Enligt 10 § i lagen skall, vid bedömande såväl huruvida uppehållstillstånd skall meddelas eller tiden därför förlängas som ock vilken tid tillståndet eller förlängningen skall avse, skälig hänsyn tagas, förutom till omständigheterna i övrigt, särskilt till läng-

den av den tid, utlänningsen utan längre avbrott vistats i riket. Då förslaget till nu förevarande lag anmälades i statsrådet den 4 februari 1927, anförde jag i egenskap av tillförordnad chef för justitiedepartementet, att anledning visserligen kunde synas föreligga att för det fall, att utlänningsen redan lång tid vistats i landet, medgiva rätt att utfärda sådant tillstånd att gälla tillsvidare, men att det ur både statens intresse och med hänsyn till utlänningsens egen säkerhet vore mest ändamålsenligt, att tillståndet avsåge viss bestämd tid. Därigenom bereddes tillfälle att tid efter annan taga under omprövning frågan om utlänningsens rätt att uppehålla sig härstädes, och utlänningsen vunne själv garanti för att han, därest han icke läte komma sig till last något förhållande, som kunde föranleda hans förpassning eller utvisning, ägde vistas härstädes under den bestämda tiden. För utlänningsen, som under lång tid vistats här i landet, borde tillståndet tydligen kunna avse en längre tid. En begränsning härutinnan låge dock däri, att tiden ej finge överskrida passets giltighetstid. Vid förslagets behandling i lagrådet uttalade lagrådet, att omdömet om vilket system — uppehållstillstånd för viss tid eller tills vidare — innefattade den större förmånen berodde på hur lång den tillåtna uppehållstiden tillmättes. I lagtexten funnes emellertid ingen antydning vare sig att för utlänningsen, som under lång tid utan anmärkning vistats här, tillståndet borde kunna avse en längre tid eller ens om att vid bedömandet av frågan, huruvida nytt uppehållstillstånd överhuvud skulle beviljas, hänsyn skulle tagas till den redan förflutna vistelsetidens längd. Väl kunde sägas ligga i sakens natur, att så borde ske, men det syntes dock icke tillfredsställande, att lagen icke innehölle några som helst direktiv. På nu anförda skäl hemställde lagrådet om införande av stadgande dels av det innehåll, som nu återfinnes i 10 §, dels ock av den innebörd, att där vistelsen omfattat minst tre år, uppehållstillstånd eller förlängning ej må vägras, där ej särskilda skäl äro. Vid ärendets förnyade anmälan i statsrådet anförde dåvarande departementschefen, statsrådet Thyrén, att han icke hade något att erinra mot upptagande i lagen av ett dylikt stadgande, såvitt anginge dess förra del, samt yttrade vidare:

'Däremot har jag icke kunnat undgå att finna det betänkligt att, på sätt därjämte förordats, införa en bestämmelse, som skulle innefatta en formlig utfästelse att endast i undantagsfall uppehållstillstånd komme att förvägras, där utlänningsen vistats här i landet under tre år. Något behov lär näppe- ligen föreligga att utöver det allmänna direktiv, den nya paragrafen kommer att innehålla, särskilt understryka dessa utlänningsars befogade anspråk på skäligt beaktande av deras längre uppehåll i landet. En bestämmelse av an- givet innehåll torde för att icke förfela sitt ändamål påkalla ett stadgande, att i regel jämväl arbetstillstånd bör meddelas för den tid det fortsatta uppehållet skall avse. En sådan konsekvens har dock icke heller lagrådet dragit, uppen- barligen av den anledning att jämväl lagrådet ansett icke tillrådligt att binda den beslutande myndigheten vid en dylik anordning. En nära liggande följd härav bleve sannolikt den, att myndigheten, till förebyggande av en oberäk- nelig inverkan på arbetsmarknaden, funne sig hänvisad till att begränsa uppe- hålls- och arbetstillstånden till kortare perioder än eljest skulle bliva fallet.

Men oavsett nu antydda samband skulle otvivelaktigt ett stadgande av det innehåll lagrådet föreslagit lätt kunna medföra, att den beslutande myndigheten i syfte att bevara sin handlingsfrihet i allmänhet komme att bevilja allenast kortare uppehållstillstånd, vilket uppenbarligen icke skulle gagna utlänningarna själva. En i det närmaste ovillkorlig rätt för ifrågavarande utlänningar att kvarstanna i landet torde därjämte för en efterföljande prövning av deras anspråk att vinna svenskt medborgarskap medföra vissa konsekvenser, vilka göra det mindre lämpligt att avgörandet i nu avsedda fall ligger hos en ämbetsmyndighet, vars beslut icke underställas Kungl. Maj:t. Och att härutinnan rubba den ordning förslaget förutsätter torde i detta sammanhang icke böra ifrågakomma. Sedan någon närmare erfarenhet föreligger om de förhållanden, vilka äga inflytande på detta spörsmål, synes mig lämpligen böra upptagas till övervägande, huruvida en lagstiftning skulle kunna komma till stånd, varigenom skulle läggas i Kungl. Maj:ts hand att på ansökning av utlänning medgiva honom sådan domicilrätt här i riket, att för honom varken uppehålls- eller arbetstillstånd bleve erforderligt.'

Av de myndigheter, som närmare yttrat sig i denna fråga, hava *länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Kronobergs och Västerbottens län* avstyrkt införande av bestämmelser av oförmäld karaktär.

Länsstyrelsen i Uppsala län framhåller, att 10 § ägde tillräcklig elasticitet även för sådana fall, då utlänning vistats längre tid i riket utan anledning till anmärkning, och kan icke tillstyrka borttagande av uppehållstillståndet.

Länsstyrelsen i Västerbottens län anför:

'Med hänsyn till de politiska och ekonomiska förhållandena i det övriga Europa samt, ehuru i ringare mån, även i vårt land, finner länsstyrelsen det vara i viss mån betänkligt att, åtminstone för närvarande, giva efter på kravet, att utlänning skall vara försedd med uppehållstillstånd. Skulle likväl eftergift befinnas böra ske, torde böra uppställas krav på åtminstone fem års vistelse i landet. Uppkomsten av dylik s. k. domicilrätt synes böra bero på särskild prövning.'

Andra myndigheter, som tillstyrkt införande av domicilrätt, hava i allmänhet ansett, att utlänning, som vistats här i landet tre år, bör, efter prövning i det särskilda fallet, kunna erhålla uppehålls- och arbetstillstånd att gälla tills vidare.

Sålunda yttrar *socialstyrelsen*, som, enligt vad jag tidigare omnämnt, erinrat om olägenheterna därav att uppehålls- och arbetstillstånd icke kunna utställas för längre tid än lagens giltighetstid, följande:

'Vid prövningen av frågor om uppehållstillstånd skall skälig hänsyn tagas, bland annat, till längden av den tid, utlänningen utan längre avbrott vistats i riket. I enlighet härmed har styrelsen i allmänhet tillämpat den praxis, att, om utlänningen vistats i landet tre till fem år eller längre tid, uppehållstillstånd för längsta möjliga tid beviljats, dock i intet fall för längre tid än lagens giltighetstid eller till utgången av år 1932. Undantag från denna regel hava gjorts endast i sådana fall, där särskilda skäl förelegat, exempelvis att utlänningens legitimationshandling haft kortare giltighet, att han icke ordentligt fullgjort sin skatteskylldighet eller att andra anledningar till anmärkning mot hans uppträdande här i landet framförts i av vederbörande länsstyrelse eller

polismyndighet avgivna yttranden. Vid prövning av ansökningar om uppehållstillstånd för utlänningar, som en längre tid uppehållit sig här i landet, har styrelsen, såsom nämnts, ej sällan funnit lagens provisoriska karaktär, som icke medgivit beviljande av tillstånd för längre tid än till utgången av år 1932, vara hinderlig. Med hänsyn till sådana sedan länge härvarande oförvitliga utlänningar synes önskvärt, att styrelsen medgives befogenhet att efter prövning i varje särskilt fall bevilja uppehållstillstånd, gällande tillsvidare.'

Överståthållarämbetet uttalar:

'Spörsmålet huruvida uppehållstillstånd kan undvaras för personer, som vistats längre tid t. ex. minst 3 år i landet, torde så tillvida kunna besvaras jakande, som man väl efter förloppet av ifrågavarande tid kan tänka sig möjligheten av att utfärda uppehållstillstånd, gällande *tillsvidare* med rätt givetvis för den tillståndsgivande myndigheten att, när omständigheterna därtill giva anledning, återkalla tillståndet. Däremot torde det icke vara tillrådligt att införa bestämmelser, som föra med sig ovillkorlig domicilrätt efter vissa års vistelse här i landet. Meddelande av uppehållstillstånd tills vidare bör göras beroende av särskild prövning.'

Kommerskollegium förordar införandet av bestämmelser, varigenom vederbörande myndighet — närmast socialstyrelsen — skulle efter särskild prövning kunna medgiva utlänning att efter tre års vistelse här i landet uppehålla sig här och inneha arbetsanställning utan uppehålls- och arbetstillstånd (domicilrätt).

Såsom jag tidigare framhållit uppställer den nu gällande lagen såsom ett oeftergivligt villkor att uppehålls- och arbetstillstånd skola meddelas för viss tid. Socialstyrelsen har såsom en olägenhet av lagens provisoriska karaktär erinrat, att uppehålls- och arbetstillstånd icke kunde meddelas för längre tid än lagens giltighetstid. Av denna anledning har styrelsen föreslagit, att ifrågavarande lagstiftning borde givas en till tiden mera utsträckt giltighet, samt därvid ifrågasatt, att uppehållstillstånd och arbetstillstånd borde i vissa fall kunna meddelas utan begränsning till viss tid, en uppfattning, som jämväl kommit till uttryck i åtskilliga av de inkomna yttrandena.

Otvivelaktigt tala vissa skäl till förmån för införande av bestämmelse, varigenom utlänningens rätt till fortsatt vistelse och arbetsanställning här i landet icke gjordes till föremål för en tid efter annan återkommande prövning. Därest en utlänning vistats här i landet en längre tid och därunder genom sin verksamhet och sina personliga förhållanden vunnit rotfäste i det svenska samhället, skulle det ej sällan innebära en uppenbar obillighet, om samhället, åt vilket han under kanske sina bästa år ägnat sin arbetskraft, unddroge honom en för hans fortsatta existens så väsentlig betingelse som hans rätt till vistelse och utkomst här i riket. Den ökade trygghet, varå en utlänning i dylikt fall må kunna göra anspråk, synes mig emellertid knappast vinnas, med mindre det en gång meddelade tillståndet göres oåterkalleligt. Ur denna synpunkt torde, såsom redan framhållits i samband med tillkomsten av 1927 års lagstiftning, ett för viss bestämd, längre tid meddelat uppehålls- eller arbetstillstånd vara att föredraga framför ett tillstånd, som allenast gäller tillsvidare. Av de hörda myndigheterna har dock flertalet icke velat ifrågasätta, att ett tillstånd, som en gång meddelats, skulle bli gällande för all framtid. Uppen-

Departementschefen.

barligen måste ock, ej minst under nu rådande svåra förhållanden å arbetsmarknaden, starka betänkligheter möta mot en sådan utvidgning. Då härtill kommer, att redan den nuvarande avfattningen av lagen, såsom erfarenheten bestyrkt, ger utrymme för ett behörigt beaktande av utlänningarnas intressen i förevarande fall, har jag stannat vid den uppfattningen att några bestämmelser om domicilrätt icke nu böra upptagas i lagstiftningen.

*Arbets-
tillstånd.*

I 3 kap. i den gällande lagen lämnas föreskrifter om skyldighet för utlänning, som här i riket antager eller innehar arbetsanställning, att anskaffa arbetstillstånd av socialstyrelsen. I ärendet skall socialstyrelsen, där ej ärendet är av brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, inhämta utlåtande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt ävensom bereda sammanslutningar av arbetsgivare och arbetare tillfälle att uttala sig. Arbetstillstånd är ej erforderligt, där vederbörande innehar visering, som innefattar tillstånd därtill. Därjämte är i 2 § föreskrivet, att utlänning, som här ämnar antaga arbetsanställning, icke må inkomma i landet, med mindre han innehar arbetstillstånd. Enligt 51 § äger socialstyrelsen meddela dispens från dessa stadganden; dock att arbetsanställning ej må utan arbetstillstånd innehavas utöver tre månader från ankomsten.

Beträffande förevarande bestämmelser har *kommerskollegium* infordrat vissa uttalanden.

I yttrande från *Sveriges industriförbund* heter det:

”I syfte att förskaffa sig närmare kännedom om huru nu gällande bestämmelser verkat har industriförbundet inhämtat upplysningar från ett flertal industriföretag, som i sin verksamhet kommit i närmare kontakt med lagbestämmelserna. Förbundet har därvid erfarit, att några mera framträdande olägenheter av den nuvarande lagstiftningen icke förekommit. De tillfrågade företagen hava sålunda enstämmigt förklarat, att lagen ej lagt hinder i vägen för industrien att, då så varit nödvändigt, anställa utländsk arbetskraft. Å andra sidan framhålles, att lagen tvivelsutan förorsakat besvär och understundom också vållat industrien tidsförluster på grund av den omständlighet och omgång, som är förbunden med det gällande ansökningsförfarandet. Det betonas dock från många håll, att myndigheterna i vad på dem ankommit sökt påskynda handläggningen av ärendena så långt möjligt varit och i övrigt visat förståelse för industriens befogade önskemål. Därest det ur allmänna synpunkter anses behöfligt att förlänga lagstiftningen på ifrågavarande område, synes det förbundet vara ett oavvisligt krav att även framdeles industriens möjligheter till anställning av utländsk arbetskraft, där behov av sådan arbetskraft förefinnes, icke beskäras. Ävenledes är det givetvis ett önskemål från industriens sida, att denna lagstiftnings föreskrifter icke mer än nödigt verka hindersamma och betungande. I sådant hänseende tillåter sig förbundet föreslå vissa ändringar uti gällande bestämmelser i ämnet till minskande av de olägenheter, som de, enligt vad ovan antytts, för närvarande föranleda. Jämlikt nuvarande föreskrifter skola ansökningar om arbetstillstånd ingivas antingen direkt till socialstyrelsen eller till polismyndigheterna på anställningsorten eller, om vederbörande är bosatt utomlands, hos svensk beskickning eller konsulat. Innan arbetstillstånd meddelas, skall som regel infordras yttrande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt samt från sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet ifråga. Arbetstillståndet meddelas alltid av socialstyrelsen.

Detta ansökningsförfarande har i en del fall visat sig förhållandevis alltför komplicerat och tidsödande. Förbundet syftar på tillstånd för sådana arbetsuppgifter, som till sin natur äro av tillfällig karaktär. Hit höra exempelvis arbeten, som utföras av montörer, reparatörer, kontrollanter, instruktörer och praktikanter. I dylika fall synes det böra medgivas åt svensk beskickning eller konsulat, eller, om utlännningen befinner sig i Sverige, polismyndigheten på anställningsorten rätt att bevilja arbetstillstånd mot uppvisande av intyg från den svenska arbetsgivaren, som bestyrker anställningens rent tillfälliga karaktär. Om myndigheten samtidigt ålägges att till socialstyrelsen inrapportera beviljade arbetstillstånd, och om den åt socialstyrelsen nu medgivna möjligheten att när som helst återkalla dylikt tillstånd bibehålles, synes ett dylikt förenklat förfarande ej kunna medföra några som helst vådor.

Skånes handelskammare uttalar, att bestämmelserna, i mån av vunnen erfarenhet, tillämpats med god urskillning och att ärenden rörande arbetsanställning numera torde handläggas så pass smidigt och snabbt att några berättigade klagomål i allmänhet ej kunnat framställas. Det hade dock gjorts gällande, att alltför stora krav ställdes beträffande den utredning, som skulle förebringas angående behovet av att anställa specialutbildade utlännningar, varigenom bl. a. följde att ansökningsärendena komplicerades och fördröjdes. Det hade därför påyrkats ett enklare och snabbare förfarande vid ansökningarnas behandling. Ett tillmötesgående av detta önskemål syntes emellertid närmast sammanhännga med lagens tillämpning och torde ej tarva någon ändring i dess nuvarande bestämmelser.

Kommerskollegium anför:

'Den erfarenhet, som under lagens hittillsvarande tillämpning vunnits, torde ha givit vid handen, att sökande av arbetstillstånd i vissa brådskande fall vållat industrien svårigheter och tidsförluster. Det är visserligen sant, att 51 § i lagen inrymmer möjligheten till viss dispens från skyldigheten att söka arbetstillstånd, men denna dispensmöjlighet har enligt vad kollegium inhämtat i förhållandevis ringa omfattning utnyttjats, sannolikt beroende på att vederbörande saknat kännedom om denna möjlighets förhandenvaro. Flera utvägar stå till buds, när det gäller att tillgodose industriens önskemål i berörda hänseende. En möjlighet är att i 2 § vidtaga sådan ändring, att arbetstillstånd ej fordras redan vid inresan utan får sökas, sedan vederbörande inkommit till Sverige. Enligt vad kollegium inhämtat läser redan nu vara förhållandevis vanligt, att utlännningar, vilkas avsikt är att taga arbetsanställning här, inresa i landet och först därefter söka arbetstillstånd. Den praktiska verkan av ett slopande av stadgandet, att arbetstillstånd skall föreligga redan vid inresan, kan sannolikt förväntas bli att vid kortare uppehåll (t. ex. där ingenjörer eller arbetare resa hit för att montera eller reparera en maskin) vederbörande underlåter att överhuvud taget söka arbetstillstånd. Då det knappast kan vara av något större intresse att för dylika korta uppehåll framtvinga sökande av arbetstillstånd, vill kollegium i första hand ifrågasätta, om ej fordran på arbetstillstånd kunde bortfalla, om utlännningen ej uppehåller sig här i landet över viss kortare tid, förslagsvis en månad. Skulle en dylik utväg icke anses framkomlig, vill kollegium alternativt förorda det av industriförbundet givna uppslaget, nämligen att det skulle medgivas åt svensk beskickning eller konsulat eller, om utlännningen befinner sig i Sverige, polismyndigheten på anställningsorten att bevilja arbetstillstånd. Dylikt tillstånd, gällande för högst tre månader, bör kunna meddelas utan att annan bevisning angående anställningsbehovet föreligger än ett av arbetsgiva-

ren avgivet intyg med uppgift om anställningens ändamål (t. ex. reparation av viss maskin o. d.), varav framgår anställningens rent tillfälliga karaktär. Den myndighet, som beviljat tillståndet, bör sedermera ofördröjligen lämna uppgift härom till socialstyrelsen.'

Övriga myndigheter hava icke funnit några olägenheter av det nuvarande ansökningsförfarandet. Beträffande särskilt frågan om skyldighet för utlännningar att före inresan hava förskaffat sig arbetstillstånd hava de flesta myndigheterna jämväl vitsordat gagnet av densamma.

Sålunda anför *socialstyrelsen*:

'Bestämmelsen, att arbetstillstånd skall föreligga vid utlännings inresa, har visserligen i åtskilliga fall icke iakttagits, vare sig beroende på utlännings obekantskap med densamma eller på grund av att tiden ansetts icke medgiva erforderlig skriftväxling för tillståndets utverkande före avresan. Emellertid framgår, att alltjämt, åtminstone där fråga ej är om medborgare från de skandinaviska grannländerna, arbetstillstånd i mycket stor omfattning utverkats före inresan. Kännedomen om bestämmelsen i fråga torde vara ganska spridd i de länder, varifrån mera betydande invandring äger rum till Sverige. För vederbörande utlännningar själva torde det innebära en fördel, att redan före avresan från hemorten erhålla besked, huruvida inresetillstånd meddelas honom eller icke. Vid prövningen inom styrelsen av frågor om arbetstillstånd är det givetvis av vikt att kunna på basis av arbetsmarknadssynpunkterna träffa avgörande utan eljest av naturliga skäl inverkan hänsyn till den på vinst och förlust hitreste utlännings möjligheter till uppehälle och återresa.'

Endast *länsstyrelserna i Kalmar, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län* uttala den uppfattning, att bestämmelsen kan undvaras eller modifieras.

Länsstyrelsen i Jämtlands län yttrar:

'De nuvarande bestämmelserna synas förutsätta, att arbetstillstånd skall medföras vid inresa till riket. En sådan ordning har emellertid icke kunnat upprätthållas inom detta län. De norska arbetare, som pläga sysselsättas i arbete inom länet, hava i regel vid ankomsten icke innehaft arbetstillstånd utan skaffat sig sådant efter ankomsten till riket. Några särskilda olägenheter härav hava icke förmärkts, varför en sådan ordning icke synes böra förhindras.'

Länsstyrelsen i Malmöhus län anför:

'Ur gränskontrollsynpunkt torde det icke hava så stor betydelse, huruvida arbetstillstånd kan framvisas vid ankomsten till riket eller icke, eftersom det icke i regel är möjligt för polismyndigheten att genast avgöra, om den inresande har för avsikt att tillträda arbetsanställning eller ej. Den anordning kunde tänkas, att utlänningen finge utan dispens arbeta någon kortare tid, t. ex. åtta dagar, därest han vore i stånd att för polismyndigheten styrka, att han ansökt om arbetstillstånd.'

Handelskammaren i Göteborg uttalar följande:

'Fordran på arbetstillstånd redan vid inresan bör icke uppställas. Det torde ofta förekomma, att arbetare behöva inkallas från utlandet för att företaga exempelvis ett monterings- eller reparationsarbete av någon här i riket använd specialmaskin av utländsk tillverkning, vilket arbete icke kan utföras annat än av därför särskilt utbildade arbetare. Då dessa arbeten i regel äro av synnerligen brådskande beskaffenhet, på vilkas snabba utförande stora ekonomiska

och andra värden kunna bero, bör icke genom uppställandet av krav på arbetstillstånd före inresan förorsakas ett dröjsmål, som kan medföra synnerligen obehagliga och dyrbara konsekvenser.'

Magistraten i Trälleborg yttrar att, sett från gränskontrollernas synpunkt det naturligtvis vore önskvärt, om varje utlänning, som avsåge att i riket taga arbetsanställning, hade tillståndet påtecknat passet redan vid inresan, enär detta i hög grad skulle förenkla arbetet för passkontrollanterna. En ovillkorlig fordran på innehav av arbetstillstånd vid inresan skulle emellertid innebära en för många ovälkommen skärpning av den ganska smidiga praxis, som nu tillämpas, nämligen först socialstyrelsens dispens och därefter arbetstillstånd i efterhand i sådana brådskande fall, då behovet av utländsk arbetskraft icke kunnat förutses så tidigt, att arbetsgivaren eller utlänningen hunnit ansöka om arbetstillstånd före inresan. Genom polismyndigheten hade vissa år införska-fats dispens för flera hundra till riket mestadels för tillfälligt arbete å skilda orter hitkomna utläningar, som icke innehaft formellt arbetstillstånd. Dylik dispensansökan, som telegrafiskt ingivits till socialstyrelsen, hade i regel lett till att vederbörande utlänning fått fortsätta till bestämmelseorten efter endast några timmars uppehåll i Trälleborg.

Vad angår spörsmålet, huruvida arbetstillstånd bör fordras jämväl av den, som fått visering, anse de flesta myndigheterna, att gällande lags bestämmelser böra bibehållas. Några länsstyrelser föreslå emellertid, att visering och arbetstillstånd böra skiljas åt.

Av myndigheternas yttranden framgår, att de gällande bestämmelserna om arbetstillstånd befunnits ändamålsenliga och i det stora flertalet fall icke åstadkommit olägenheter för industrien. I fråga om kortvarigare anställning av den karaktär, som beröres i kommerskollegiets utlåtande, läser det visserligen kunna inträffa, att en viss tidsutdräkt äger rum i och för anskaffande av arbetstillstånd, men i regel torde denna olägenhet kunna undanröjas därigenom att socialstyrelsen jämlikt 51 § medgiver dispens. Vad särskilt angår bestämmelsen om skyldighet för utlänning att före inresan hava anskaffat arbetstillstånd bestyrker magistratens i Trälleborg yttrande, att denna dispensrätt även i brådskande fall kunnat på ett smidigt och tillfredsställande sätt lösa uppkomna svårigheter. Jag anser mig alltså icke kunna biträda förslagen vare sig om befrielse under viss kortare tid från arbetstillstånd eller om överlåtande åt annan myndighet att meddela dylikt tillstånd. Vidkommande slutligen spörsmålet om arbetstillståndets skiljande från viseringen kunna visserligen skäl anföras för att socialstyrelsen även i fråga om viseringsskyldiga utläningar bör meddela dylikt tillstånd, men med hänsyn till dessa ärendens utrikespolitiska karaktär synes det slutliga avgörandet böra tillkomma utrikesdepartementet efter, så som nu sker, socialstyrelsens hörande. Då i dessa ärenden i varje fall utrikesdepartementet har att besluta, huruvida visering skall meddelas, undvikes även genom nuvarande anordning ett dubbelt ansökningsförfarande med därav föranlett besvär för utlänningen.

Departement-
schefen.

*Dispens-
rätt.*

Enligt 51 § äger Konungen att under de särskilda villkor, som prövas nödiga, i visst fall eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlänningar medgiva undantag från de stadganden, som angå skyldighet för utlänning att vara försedd med pass och arbetstillstånd. Från bestämmelserna om uppehållstillstånd kan dispens icke givas. De skäl, som ligga till grund för bestämmelserna om uppehållstillstånd, ansågos nämligen vara av sådan vikt, att undantag från dem ej borde av hänsyn till enskildas intressen kunna medgivas. I fråga om arbetstillstånd avser dispensrätten allenast de tre första månaderna. Denna dispens må efter Konungens bemyndigande utövas av socialstyrelsen.

Socialstyrelsen hemställer nu, att Kungl. Maj:t i en ny lag bör förbehålla sig dispensrätt jämväl i vad rör bestämmelserna om uppehållstillstånd och en vidgad sådan i fråga om arbetstillstånd. Såsom exempel å sådana fall, då dispens bör kunna komma till användning, anför styrelsen:

'Där fråga är om överenskommelser med främmande makt synes man i dispensväg kunna sträcka sig synnerligen långt, försåvitt nämligen de eftergifter, som göras till förmån för det andra landets undersåtar i Sverige, motsvaras av till sin omfattning någorlunda jämförliga reciproka fördelar för svenska undersåtar i det andra landet. Socialstyrelsen tänker härvid närmast på överenskommelser med våra närmaste grannländer. Uteslutet är måhända icke, att man därvid kunde finna former för överenskommelser, sträckande sig så långt, att man till och med i praktiken upphäve bestämmelserna om arbets- och uppehållstillstånd överhuvud taget. I andra fall åter finge man väl närmast begränsa sig att dispensera från bestämmelserna, där tillämpningen ägde ringa eller ingen materiell innebörd. I sådant hänseende må såsom exempel pekas på de talrika fall, där en utlänning erhåller arbets- och uppehållstillstånd och där uppehållstillstånd tillika måste utverkas för hans maka. Det torde ligga i sakens natur, att sådant uppehållstillstånd för maken aldrig kan förvägras. Om skäl till sådan vägran föreläge och gjorde sig gällande med sådan styrka, att avslag å makans ansökan bleve nödvändig, torde det praktiskt taget undantagslöst vara naturligt och riktigt, att arbets- och uppehållstillstånd förvägras jämväl mannen. Frågan om svenskamerikaners vistelse i landet torde också vara en detaljfråga, som lämpligen kan lösas genom dispensförfarande i administrativ väg. Jämväl må nämnas, att man vid tillämpning av förevarande lagstiftning icke torde böra resa hinder för utländska undersåtar, vilka till födseln varit svenska medborgare, att vistas i landet och här söka arbete. Ett mer generellt dispensförfarande synes även här kunna ifrågasättas.'

Departementschefen.

Den främlingskontroll, som åsyftas med förevarande lagstiftning, bör uppenbarligen icke upprätthållas i vidare mån än som påkallas av ett oavvisligt behov. Där så kan ske utan äventyrande av kontrollens effektivitet, måste man kunna lätta på de band, som genom lagstiftningen läggas å samfärdseln. Att man vid den gällande lagens antagande iakttog försiktighet beträffande rätten att medgiva undantag från lagens stadganden är helt naturligt. Under den tid lagen varit i tillämpning har det, såsom socialstyrelsen framhållit, emellertid visat sig, att behov föreligger att kunna medgiva dispens i större omfattning än nu är fallet. I likhet med socialstyrelsen finner jag sålunda, att i åtskilliga fall undantag från kravet på uppehållstillstånd kan medgivas utan efterättande av kontrollen. Vad angår arbetstillstånd torde skäl ej föreligga att

bibehålla den nu gällande begränsningen av dispensrätten till en tid av tre månader. Denna begränsning bestämdes med hänsyn till den tid, varunder i allmänhet en utlänning ägde att vistas härstädes utan uppehållstillstånd. Om nu dispensrätten utsträckes att avse jämväl uppehållstillstånd, torde det icke vara följdriktigt att låta begränsningen kvarstå i fråga om arbetstillstånd. Med socialstyrelsen är jag slutligen ense om lämpligheten av att de lätnader, som sålunda kunna medgivas andra länder, i möjligaste mån göras beroende av motsvarande eftergifter emot svenska medborgare.

I gällande lag infördes, jämsides med de redan i 1914 års lag upptagna avvisnings- och utvisningsinstitut, ytterligare en särskild form för avlägsnande ur riket av utlänningar, som låtit komma sig till last förseelse mot de för deras uppehåll i riket stadgade föreskrifter, nämligen förpassning ur riket. Bestämmelserna härom återfinnas i 25 och 26 §§. Enligt 25 § må länsstyrelsen förordna om förpassning ur riket av utlänning, som saknar legitimationshandling, eller kvarbliver efter utgången av den tid, han äger rätt att vistas här i riket, utan att hava sökt förlängning av nämnda tid, eller underlåter, efter det sådan ansökning avslagits, att lämna riket och ej heller efterkommer av polismyndighet givet föreläggande att efter viss kortare tid avresa från riket. Jämlikt 26 § må länsstyrelse jämväl, då särskilda skäl därtill äro, förordna om förpassning ur riket av utlänning, som i annat avseende än, varom i 25 § är fråga, uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad i lagen eller med stöd därav är föreskrivet eller som vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom i lagen eller med stöd därav är föreskrivet, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift. Klagan över förpassning må föras hos Kungl. Maj:t. I olikhet med vad som gäller beträffande utvisning utgör förpassningsbeslut icke hinder för utlänningen att ånyo inkomma i riket. Är utlänningen underkastad viseringstvång, torde visserligen ny visering vara nödvändig. Däremot äger icke polismyndigheten för annat fall avvisa utlänningen, om han är försedd med behörig legitimationshandling. Vid tillkomsten av 1927 års lag framhölls till stöd för den ståndpunkt, lagstiftningen sålunda intagit, att en utlänning, som förpassats ur riket, icke borde behandlas med samma stränghet som en utvisad utlänning, då de skäl, som föranlett den ena eller den andra av dessa åtgärder, vore av väsentligt olika karaktär, samt ej heller de garantier för utlänningens rättssäkerhet, som utvisningsproceduren innebure, kunnat i full utsträckning överföras till förpassningsförfarandet.

Förpassning.

Av de hörda myndigheterna hava *överståthållarämbetet* samt *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Jönköpings, Kalmar, Kristianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens län* ansett behov föreligga av möjlighet att förbinda förpassningsbeslut med förbud att, åtminstone inom viss tid, utan tillstånd återvända till riket.

Sålunda påpekar *länsstyrelsen i Uppsala län*, att den omständigheten, att för närvarande beslut om förpassning ur riket icke innefattar förbud att hit

återvända, understundom torde leda till att nytt obehörigt uppehåll kan utsträckas under några månader.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anför:

'Ett förpassningsbeslut skulle givetvis bliva mer effektivt, om det kunde förenas med förbud att inom viss tid återvända till riket. I vissa fall kunde därför möjligheten att meddela sådant förbud vara önskvärd. I andra fall åter, såsom då förpassningen grundar sig på saknad av legitimationshandling, kan ett dylikt förbud uppenbarligen icke ifrågakomma. Lämpligt synes emellertid vara, att vid förpassningsbeslut kunde fästas sådant förbud, när skäl därtill ansåges föreligga. En ändring härutinnan synes också böra föranleda motsvarande ändring i ansvarsbestämmelserna.'

Länsstyrelsen i Västernorrlands län framhåller, att ett sådant förbud dock icke alltid kunde anses erforderligt, utan syntes det lämpligt att överlämna åt vederbörande länsstyrelse att, när särskilda skäl föreligga, meddela förpassningsbeslut utan dylikt förbud.

Länsstyrelserna i Södermanlands, Västmanlands och Västerbottens län avstyrka emellertid införande av dylikt stadgande.

Länsstyrelsen i Södermanlands län framhåller svårigheten i många fall att identifiera utlänningen, och *länsstyrelsen i Västmanlands län* påpekar att, med hänsyn till de relativt ringa förseelser, som kunna ligga till grund för ett förpassningsbeslut, ett dylikt förbud icke vore motiverat.

Länsstyrelsen i Västerbottens län framhåller, att de tidigare påpekade svårigheterna att förbinda beslut om förpassning med förbud för utlänningen att utan Kungl. Maj:ts tillstånd återvända till riket fortfarande syntes äga giltighet.

Departementschefen.

Enligt min mening är det i många fall att anse som ett missförhållande, att en utlänning, som vägrats uppehållstillstånd eller åsidosatt de för hans vistelse här i riket eljest gällande föreskrifterna och av denna anledning förpassats, det oaktat kan efter en kortare tids vistelse i utlandet återvända och därvid ännu en gång komma i åtnjutande av den i 7 § stadgade fristen av tre eller i vissa fall sex månader. Visserligen ligger det i sakens natur, att ett förpassningsbeslut icke bör förknippas med en tillnärmelsevis så sträng påföljd som ett utvisningsbeslut. Men det synes mig icke vara någon obillig fordran, att en sådan utlänning, då anledningen till hans förpassning varit av mera allvarlig natur, redan vid inresan bör vara försedd med uppehållstillstånd. Härigenom skulle förhindras, att lagens syfte, såsom nu understundom sker, kan helt förfelas. De skäl, som ligga till grund för ett förpassningsbeslut, torde i allmänhet vara av den styrka, att utlänningens fortsatta vistelse här i landet icke kan anses önskvärd. Uppenbart är emellertid, att något ovillkorligt hinder icke bör uppställas för utlänningens återvändande till landet och i varje fall att ett sådant icke bör, liksom vid utvisningen, beläggas med straffpåföljd. Lämpligast synes mig vara, att länsstyrelsen i samband med förpassningsbeslutet äger pröva, huruvida utlänningens rätt att återvända bör bero av nytt uppehållstillstånd. I enlighet härmed har jag i 27 § låtit upptaga ett stadgande i denna riktning, varjämte 1 § andra stycket jämkats härefter.

Vad slutligen angår de särskilda lagrummen torde här böra anmärkas följande.

1 §.

I anslutning till vad jag tidigare anfört har i denna paragraf upptagits föreskrift att utlänningens legitimationshandling, i fall då länsstyrelsen i samband med förpassningsbeslut förordnat, att hans rätt att återvända skall bero på nytt uppehållstillstånd, skall vara försedd med bevis om sådant tillstånd. På grund av avfattningen av 4, 21 och 25 §§ erfordras ej särskild föreskrift i dessa lagrum, att utlänningen under sin vistelse härstädes skall hava sin legitimationshandling försedd med bevis om gällande uppehållstillstånd, att han, därest han saknar dylikt bevis, må vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter avvisas och att han, om han inkommit i riket, kan bli föremål för nytt förpassningsbeslut.

3 §.

Enligt denna paragraf är utlänning ålagt att omedelbart vid ankomsten till riket för polismyndigheten uppvisa sin legitimationshandling ävensom meddela de upplysningar polismyndigheten begär. Enligt 36 § i kungörelsen den 11 november 1927 (nr 411) med vissa föreskrifter i anledning av lagen om utlännings rätt att här i riket vistas skola dessa upplysningar lämnas genom skriftlig uppgift enligt fastställt formulär. Befrielse från dylik skyldighet är medgiven förutom den, som ej är skyldig att vara försedd med pass, dansk, norsk och isländsk undersäte. Dessa skriftliga uppgifter skola sedermera insändas till polismästaren i Stockholm.

Flertalet av de hörda myndigheterna hava vitsordat önskvärdheten av bestämmelsens bibehållande.

Överståthållarämbetet yttrar:

'Den stadgade uppgiftsskyldigheten utgör otvivelaktigt en av de värdefullaste tillgångarna i gällande utlänningslagstiftning. Genom bestämmelserna härutinnan erhålla myndigheterna omedelbart underrättelse om vederbörande utlännings ankomst till ort och ställe. Underlåtenhet från utlännings sida att lämna uppgift om sig själv eller lämnandet av oriktiga uppgifter utgör ju enligt gällande lag förpassningsgrund. Anträffas utlänning, som gjort sig skyldig till förseelse av nu ifrågavarande slag, har man ofta, enligt vad erfarenheten visar, anledning antaga, att vederbörande önskar undgå myndigheternas uppmärksamhet. Den uppgiftsskyldighet, varom här är fråga, synes under alla förhållanden böra bibehållas.'

Länsstyrelsen i Malmöhus län hänför sig till yttranden av poliskammaren i Malmö och magistraten i Trälleborg, däri påpekas att proceduren med uppgiftens ifyllande m. m. är till hinder för såväl den resande som för passkontrollen.

Av myndigheternas, särskilt överståthållarämbetets, uttalande framgår, att det för polismyndigheterna visat sig vara av stort värde att äga tillgång till de upplysningar rörande en utlännings person, som återfinnas å ifrågavarande

uppgift och som äga särskild betydelse för fastställande av identiteten. I varje fall torde tillräckliga skäl icke föreligga att nu mera allmänt frångå den hittills gällande ordningen. I detta sammanhang må emellertid erinras därom, att denna fråga är överlämnad åt Kungl. Maj:ts avgörande.

19 §.

Enligt denna paragraf äger polismyndighet avvisa vissa socialt skadliga eller olämpliga element: förbrytare, samhällsparasiter, försörjningsodugliga. I anledning av hemställan från vissa länsstyrelser har avviseringsrätt införts även gentemot den, som gjort sig skyldig till yrkesmässigt bedriven olovlig varuinförsel. Den betydande omfattning, i vilken spritsmuggling yrkesmässigt bedrives, har framhävt behovet av en dylik bestämmelse. Tillräckliga skäl hava dock ej synts föreligga att inskränka stadgandets tillämplighet endast till sådana utlänningar, som ägna sig åt olovlig införsel av spritvaror.

Ett flertal myndigheter hava framhållit som önskvärt, att avvísning må kunna ske av utlänning, som kan väntas komma att bedriva politisk propaganda i samhällsomstörtande syfte. I anledning härav vill jag erinra därom, att i det förslag, som år 1927 remitterades till lagrådet, fanns upptagen en bestämmelse av sådan innebörd. På grund av vissa inom lagrådet mot denna bestämmelse framställda anmärkningar ansågs bestämmelsen böra utgå. Vid nu angivna förhållande har jag ej funnit tillräckliga skäl föreligga att på denna punkt föreslå någon ändring.

25 och 26 §§.

Rörande de grunder, vilka kunna föranleda förpassning, har ej ifrågasatts ändring. Länsstyrelsen i Västerbottens län har hemställt, att polismyndighet borde i fall, som i 25 § avses, äga ställa utlänning under uppsikt ej blott, såsom nu är stadgat, 'där särskilda skäl äro' utan när helst polismyndigheten anser sådant lämpligt. Såsom skäl härför har anförts, att det ej sällan förekomme, att den, som erhållit föreläggande att avresa, i syfte att undandraga sig att efterkomma föreläggandet, flyttade till annan ort, dit han icke på länge kunde spåras. Att med hänsyn till åberopade fall skärpa gällande lags föreskrift synes dock ej behövt, enär särskilda skäl att ställa utlänningen under uppsikt måste anses föreligga, när polismyndigheten har anledning antaga, att utlänningen ämnar undandölja sig.

27 §.

Rörande det tillägg, som gjorts i denna paragraf, torde jag få hänvisa till vad jag tidigare anført.

38—44 §§.

I fråga om de i dessa paragrafer upptagna ansvarsbestämmelserna har ändring föreslagits endast av poliskammaren i Göteborg, som hemställt om straff för den, som underlåter att söka förlängning av utlupet vistelsetillstånd. Emellertid synes en sådan anordning knappast erforderlig eller lämplig. Uppenbar

tredska att ställa sig gällande föreskrifter till efterrättelse torde böra medföra förpassning.

51 §.

Beträffande den ändring, som föreslagits i denna paragraf, får jag hänvisa till vad jag tidigare anført.

Därjämte vill jag i detta sammanhang med några ord beröra en av socialstyrelsen föreslagen ytterligare utvidgning av dispensrätten. Enligt fjärde stycket i övergångsbestämmelserna är utlänning, som hit ankommit före utgången av februari månad 1927, icke underkastad bestämmelserna om uppehållstillstånd, därest enligt äldre författning icke erfordrades visering eller uppehållsbok för hans rätt att vistas härstädes. Erfordrades sålunda vid nämnda tidpunkt visering, skall utlänningen, om därefter viseringstvånget för medborgare i hans hemland upphört, vara skyldig att förskaffa sig uppehållstillstånd. Socialstyrelsen har fäst uppmärksamheten å vissa missförhållanden, som enligt styrelsens uppfattning stode i samband med denna bestämmelse, samt föreslagit införande av rätt att i dylika fall medgiva dispens. Uppenbarligen tala vissa skäl för att beträffande utläningar, som i behörig ordning inkommit i landet och därefter under en lång följd av år utan avbrott vistas här, eftergiva på kravet å uppehållstillstånd. Då emellertid intet hinder föreligger att för sådant fall bevilja utlänningen uppehållstillstånd för hela den tid, lagen är gällande, samt vissa betänkligheter otvivelaktigt inställa sig mot att helt undantaga dessa utläningar från de ifrågavarande bestämmelsernas tillämpning, har jag icke ansett mig böra biträda detta förslag.

I enlighet med de av mig nu angivna grunder har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta förslag till *lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 2 augusti 1927 (nr 333) om utlännings rätt att här i riket vistas.*»

Föredraganden uppläser härefter omförmälda lagförslag, av den lydelse bilaga A¹ till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte inhämtas för det ändamål, som i § 87 regeringsformen omförmäles.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Gösta Tidelius.

---

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utelämnats.

Bilaga B.

Socialstyrelsens statistiska utredning angående främlingskontrollen.

Antalet beviljade *uppehållstillstånd* framgår av nedanstående sammanställning. Anmärkas må, att här och i närmast följande tablåer meddelade siffror avse antalet tillstånd resp. viseringar, d. v. s. antalet handlagda *ärenden* och ej antalet därav berörda *personer*.

Tab. 7. Antal beviljade och vägrade uppehållstillstånd för utlännningar, som ej inneha eller ämna taga arbetsanställning.

	1928		1929		1930		1 jan.—31 juli 1931	
	Beviljade	Vägrade	Beviljade	Vägrade	Beviljade	Vägrade	Beviljade	Vägrade
Antal tillstånd	438	3	953	1	1,356	1	952	3

Erinras må, att uppehållstillstånd ej erfordras för viseringsfri utlännning under de första tre månaderna av hans vistelse härstädes och ej heller för utlännningar, som vistades här i landet före mars månad 1928 och för vilka visering då ej erfordrades. Den ökning i antalet beviljade uppehållstillstånd, som tabellen utvisar, bör ses mot bakgrunden av att viseringstvänet upphävts för vissa länder och att dessa länders undersåtar, vilka tidigare vistats härstädes med visering, därefter blivit skyldiga att inneha uppehållstillstånd.

De utlännningar, som avses i ovanstående tablå, utgöras till avsevärd del av hustrur och barn till här i landet arbetsanställda utlännningar, men bland dem inrymmas jämväl grupper av fria yrkesutövare samt utlännningar, som vistas härstädes på besök.

För de viseringspliktiga utlännningarna sker den kontroll, som utövas med särskild hänsyn till arbetsmarknadssynpunkterna, i form av prövning av ansökningar om *visering med rätt att taga arbetsanställning* här i landet. Över sådana ansökningar avgiver styrelsen, efter remiss, yttranden till utrikesdepartementet. Antalet av styrelsen tillstyrkta och avstyrkta viseringar framgår av följande tabell.

Tab. 8. Antal tillstyrkta och avstyrkta viseringar med rätt att taga arbetsanställning.

	1928		1929		1930		1 jan.—31 juli 1931	
	Tillst.	Avst.	Tillst.	Avst.	Tillst.	Avst.	Tillst.	Avst.
Före inresa	301	29	635	5	405	19	286	4
Efter inresa:								
för första anst. }			213	1	144	3	88	1
förlängning . . }	893	6	831	—	728	6	547	1

Minskningen i antalet dylika viseringar sammanhänger givetvis med upphävandet av viseringstvänet gentemot vissa länder (Tjeckoslovakien m. fl.). De stora huvudgrupperna av i tabellen redovisade utlännningar utgöras av ryssar,

polacker och utlänningar från de baltiska länderna ävensom av utlänningar, försedda med främlingspass.

I de fall, där enbart arbetstillstånd sökes, rör det sig om personer, som hitkomma i syfte att utöva arbete endast under en kortare tid än tre månader eller som av brådskande skäl vid själva inresan åtnöja sig med allenast arbetstillstånd för att sedermera efter tremånadersfristens utgång utverka såväl förlångt arbetstillstånd som uppehållstillstånd. Erinras må nämligen att utverkandet av uppehållstillstånd på grund av det i lagen ovillkorligt föreskrivna remissförfarandet föranleder något större tidsutdräkt. Emellertid hänförs till gruppen utlänningar, som vistas härstädes med enbart arbetstillstånd, också sådana utlänningar — till övervägande antalet tyskar — som vistats härstädes före oktober månad 1926 och då voro viseringsskyldiga. Antalet beviljade och vägrade *rena arbetstillstånd* framgår av efterföljande sammanställning.

Tab. 9. Antal beviljade och vägrade rena arbetstillstånd.

	1928		1929		1930		1 jan.—31 juli 1931	
	Beviljade	Vägrade	Beviljade	Vägrade	Beviljade	Vägrade	Beviljade	Vägrade
Före inresa	1,092	50	1,489	10	1,447	6	1,062	12
Efter inresa	702	20	562	6	700	5	372	5
Förlängningar	1,867	4	1,303	1	1,179	2	526	4

Anm.: I uppgiften över antalet vägrade arbetstillstånd före inresa under åren 1930 och 1931 hava icke inräknats vägrade tillstånd för vissa utländska cirkusföretag med 200 respektive 944 anställda.

Antalet ansökningar om arbetstillstånd före inresa har, oaktat uppgiftsskyldighet om ändamålet med vistelsen i Sverige numera borttagits vid inresan, icke visat tendens att sjunka. För de sökande utlänningarna själva torde det också vara en given fördel att redan innan de lämna sitt hemland erhålla visshet, huruvida arbetstillstånd kommer att beviljas dem. Sedan det väl blivit mera allmänt bekant, att tillstånd erfordras före inresan, synas utlänningarna alltså alltjämt i största utsträckning ställa sig denna föreskrift till efterrättelse, även om några svårigheter att kringgå densamma numera icke föreligga. I tablån redovisade utlänningar utgöras till stor del av personer, som vilja hit inkomma för att antaga mera kortvariga anställningar, exempelvis montörer, revy- och cirkusartister och liknande. De rätt talrikt förekommande avslagsfallen avse till huvudsaklig del vägrade inresetillstånd för utländska cirkusföretag med talrik personal.

Det utlänningsklientel, som vill mera stadigvarande — i allt fall för en tid utöver tre månader — vinna sysselsättning i Sverige, skall innehava såväl arbets- som uppehållstillstånd. I nedanstående tablå redovisas antalet beviljade och vägrade *uppehålls- och arbetstillstånd*.

Tab. 10. Antal beviljade och vägrade uppehålls- och arbetstillstånd.

	1928		1929		1930		1 jan.—31 juli 1931	
	Beviljade	Vägrade	Beviljade	Vägrade	Beviljade	Vägrade	Beviljade	Vägrade
Före inresa	90	2	264	3	134	4	111	7
Efter inresa	1,151	19	990	7	1,152	21	749	19
Förlängningar	1,130	5	2,281	1	2,786	7	1,838	10

Anm.: I uppgiften över antalet vägrade tillstånd före inresa under år 1930 hava icke inräknats vägrade tillstånd för utländska cirkusföretag med tillhoppa 210 anställda.

Den stora huvudgruppen av utlänningar, som söker sig hit och som först *efter inresan* begära uppehålls- och arbetstillstånd, utgöres av danskar, norr-män och finnar; för dessas vidkommande har ju icke under hela den tid, redogörelsen avser, förelegat någon skyldighet att vid inresan deklarerera ändamålet med deras hitresa. Ökningen av tillståndens antal torde böra, bland annat, ses i samband med upphävandet av viseringstvänet gentemot vissa länder, varigenom ett antal härstädes sedan länge bosatta, tidigare viseringspliktiga utlänningar underkastats skyldigheten att innehava uppehålls- och arbetstillstånd i stället för visering med rätt att taga arbetsanställning.

Bilaga C.

Socialstyrelsens utredning angående utvecklingen å arbetsmarknaden m. m.

Vad beträffar utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden under den tid, lagen varit i tillämpning, må här hänvisas till den utredning, avseende tiden fram till år 1930, som nyligen framlagts av den så kallade arbetslöshetsutredningen. Trots en under vissa år otvivelaktigt mycket gynnsam konjunktur för vårt näringsliv har arbetsmarknaden karakteriserats av överskott på arbetskraft inom flera yrken samt en ej obetydlig arbetslöshet. Alltsedan hösten 1930 har därtill vårt land drabbats av utpräglad lågkonjunktur, som ytterligare försämrat arbetsmarknadsläget. Utvecklingen belyses av följande sammanställningar av procentuella antalet arbetslösa bland fackföreningarnas medlemmar samt av antalet till statens arbetslöshetskommission rapporterade hjälpsökande arbetslösa under tiden januari 1927—juli 1931.

Tab. 1. Procentuella antalet arbetslösa bland fackföreningarna samt antalet till arbetslöshetskommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa i Sverige under åren 1927—1931.

Månad	Fackföreningsprocenten					Till A. K. anmälda hjälpsökande				
	1927	1928	1929	1930	1931	1927	1928	1929	1930	1931
Jan.	16.3	14.3	15.0	14.2	20.2 ¹	27,400	26,650	18,519	16,647	40,245
Febr.	15.6	13.3	14.8	13.3	18.7	25,400	26,300	17,695	15,384	41,595
Mars	14.1	13.2	14.4	12.6	19.4	22,400	24,600	15,692	13,572	41,885
April	12.3	11.7	12.3	11.2	17.1	22,200	19,600	12,256	11,368	39,396
Maj	9.9	8.2	8.3	8.3	13.2	18,100	14,100	8,449	9,013	34,550
Juni	9.4	7.6	7.3	8.3	11.8 ¹	15,200	11,150	5,865	6,634	31,057
Juli	8.3	7.4	6.8	8.3	12.0	12,200	9,500	5,055	5,824	30,520
Aug.	7.9	6.9	6.6	8.5		12,700	9,850	4,849	6,314	
Sept.	8.4	7.8	7.3	9.8		12,900	10,000	5,036	8,589	
Okt.	10.4	9.0	8.7	12.6		16,450	12,950	7,301	14,611	
Nov.	12.8	10.9	10.6	15.6		21,400	16,450	9,791	24,824	
Dec.	18.6	17.3	16.9	23.3		24,200	18,675	12,041	31,901	
Medeltal	12.0	10.6	10.7	12.2		19,200	16,652	10,212	13,723	

Den arbetslöshetskris, som under senare år hemsökt ej endast vår världsdel utan även vissa industriellt betonade länder i främmande världsdelar, har som bekant under senare tid alltmera accentuerats och har även drabbat vissa väsentligen jordbrukande länder. Till belysning av utvecklingen härutinnan må

¹ Reviderade siffror.

meddelas följande sammanställning av antalet registrerade eller understödda arbetslösa i vissa europeiska länder i medeltal per månad under åren 1927—1930 ävensom antalet för juli 1931.

Tab. 2. Antal arbetslösa i tusental i vissa länder i medeltal per månad åren 1927—1930 samt juli 1931.

	1927	1928	1929	1930	juli 1931
Storbritannien	1,121	1,269	1,258	2,014	2,783
Tyskland	837	889	1,276	1,789	1,205
Österrike	172	156	164	208	194
Polen	165	126	132	229	—

Känt är vidare, att bland andra transoceana länder Förenta staterna och Canada sedan någon tid lida av osedvanligt stor arbetslöshet; ett siffermässigt mått på denna arbetslöshet, jämförligt med här återgivna siffror, saknas emellertid.

Den möjlighet, som tidigare brukade förefinnas för lättande av de överfyllda europeiska arbetsmarknaderna genom emigration av övertalig arbetskraft till transoceana länder, föreligger numera — med undantag för Storbritannien — praktiskt taget icke längre, detta även om man bortser från det faktiska hinder, som lågkonjunkturen i de transoceana länderna i och för sig reser. Av avgörande betydelse för särskilt de nordeuropeiska länderna är härvid den av *Amerikas förenta stater* fullföljda immigrationspolitiken. Som bekant har Förenta staterna alltsedan år 1921 genom kvotlagstiftning begränsat invandringens omfattning. Enligt 1921 års kvotlag begränsades invandringen per fiskalår till 357,803 personer. Från den 1 juli 1924 begränsades den totala invandringen ytterligare till 164,667 personer årligen, och från den 1 juli 1929 tillåtas allena 153,714 personer årligen att invandra i landet. Genom sistberörda bestämmelser av år 1929 fingo särskilt de nord- och centraleuropeiska länderna sina kvoter kraftigt beskurna, medan den för Storbritannien avsevärt utökades. Den omfattande arbetslösheten i Förenta staterna under slutet av år 1930 och under innevarande år har emellertid föranlett landets regering att vidtaga ytterligare åtgärder för begränsningen av invandringen. I september 1930 hava sålunda de amerikanska konsulatet i utlandet beordrats att i görligaste mån inom ramen av de gällande kvoterna begränsa antalet inresetillstånd, med stöd av bestämmelsen under sektion 3 i gällande immigrationslag av år 1917, att person, som sannolikt kommer att falla det allmänna till last, skall vägras inresetillstånd. I betraktande av svårigheten för invandrare att på grund av den rådande arbetslösheten i Förenta staterna erhålla arbetsanställning och alltså sannolikheten av att han iråkar nödställd belägenhet utfärdas sålunda kvotvisering endast för personer, som oberoende av arbetsförtjänst äga möjligheter att uppehålla sig i landet. Den sålunda fullföljda politiken återspeglar sig i statistiken över invandringen.

Tab. 3. Antal immigranter till Förenta staterna per fiskalår (1 juli—30 juni).

Emigrationsland	1926/1927	1929/1930	1930/1931
Sverige	8,936	3,109	1,298
Tyskland	48,513	26,569	10,401
Storbritannien	23,669	31,015	9,110
Irland	28,545	23,445	7,905
Italien	17,297	22,327	13,399
Övriga	208,215	135,235	55,626
Tillhopa	385,175	241,700	97,139

I likhet med Förenta staterna hava också övriga transoceaniska länder under tiden efter år 1927 i olika avseenden skärpt sina invandringsbestämmelser. De nya immigrationspolitiska åtgärder, som sålunda vidtagits, äro av olika karaktär: totalt invandringsförbud för vissa grupper av invandrare, förbud mot invandring av vissa raser, prohibitivt verkande invandringsavgifter, kvotsystem samt skärpta bestämmelser angående registrering av utlänningar i förening med höga registreringsavgifter. Ur det material, som står till styrelsens förfogande angående sådana sedan år 1927 vidtagna immigrationspolitiska åtgärder, må i detta sammanhang meddelas följande kortfattade uppgifter.

Canada: På grund av rådande arbetslöshet i landet utfärdades den 14 augusti 1930 en förordning, som omedelbart trädde i kraft, enligt vilken invandring tillsviðare förbjödes för samtliga grupper av invandrare med undantag för:

a) bona fide jordbrukare, som komma till Canada för att idka jordbruk och äro i besittning av tillräckliga medel för detta ändamål; samt

b) hustru och barn under 18 år till person, som lagligen inkommit i landet, är där bosatt och har möjlighet att försörja familjen.

Ifrågavarande restriktioner gälla dock icke invandrare från Förenta staterna och Storbritannien.

Inverkan av ifrågavarande förordning återspeglas tydligt i invandringsstatistiken.

Tab. 4. Antal immigranter till Canada 1929 och 1930 samt första halvåret 1931.

Nationalitet	1929	1930	Första halvåret 1930	1931
Brittisk	66,801	31,709	21,823	4,937
Amerikansk	31,852	25,632	14,072	8,017
Svensk	3,073	1,022	919	20
Övrig nordeuropeisk	26,895	17,528	14,599	671
Annan	36,371	28,915	20,382	1,865
Tillhopa	164,992	104,806	71,795	15,510

Mexico: Med stöd av en den 1 juni 1926 ikraftträdd lag om in- och utvandring har regeringen utfärdat ett dekret den 2 maj 1929 angående förbud mot invandring till Mexico av utländska kroppsarbetare, som anställas mot åtnjutande av dagavlönning. Genom mexikanska inrikesministeriets cirkulär den 14 juli 1931, som trätt i kraft den 14 september 1931, har tillträde till landet tillsviðare förbjöds för arbetande invandrare. Med arbetande invandrare förstås enligt cirkuläret alla utlänningar, som ha för avsikt att mot lön ägna sig åt kroppsarbete ävensom de personer, som icke äro i tillfälle att styrka, att de disponera ett eget kapital av 10,000 pesos samt visa, att detta inom sex månader efter ankomsten till landet investerats i något jordbruks- eller affärsföretag, ägnat att bereda invandraren och hans familj nödig bärning. Från invandringsförbudet äro undantagna, bland andra, handelsresande, personer, som äro utbildade i sådana tekniska specialfack, som icke äro i Mexico kända, rentier samt undersåtar i land, vilket med Mexico avslutit särskild överenskommelse rörande invandring.

Cuba: Enligt i maj 1931 utfärdade bestämmelser skall en var invandrare till Cuba vid ankomsten innehava ett belopp, motsvarande 200 pesos, vid äventyr att eljest bliva återsänd till sitt hemland.

Peru: Enligt ett lagdekret den 16 januari 1931, sedermera senast den 24 juli 1931 i mildrande riktning förändrat, äro samtliga utlänningar i landet skyldiga att registrera sig hos vederbörande myndighet senast den 30 september

1931. Till landet ankommande utlänningar skola inom 30 dagar undergå registrering. Vid registreringen utfärdas identitetskort, som skall förnyas vart fjärde år. Kortet, som skall förses med skattestämpel å 10 soles guld jämte fotografi och fingeravtryck av innehavaren samt innefatta upplysningar om denne, skall alltid medföras av utlänningen, och uppvisandet av detsamma är erforderligt för att kunna företaga handling eller reklamation inför myndigheterna, för att erhålla tillstånd att öppna affär, för erhållande av körkort samt för utövande av kommersiell eller industriell verksamhet. Ävenså är uppvisandet av kortet på anfordran av polisman obligatoriskt. Underlåtenhet att registrera sig straffas med böter, uppgående till 1,000 soles guld vid första registreringen samt till 50 å 200 soles vid förnyelse av registrering.

Brasilien: För att inskränka tillförseln av arbetskraft till Brasilien har den 12 december 1930 utfärdats ett dekret angående begränsning av invandringen. Enligt detta dekret kunna konsulaten visera pass under år 1931 för tredje klass passagerare till Brasilien endast i följande fall:

- a) för utlänningar, bosatta i Brasilien;
- b) » » , vilkas inresa anses önskvärd av guvernören i vederbörande stat, dock endast därest utlänningarna avse att ägna sig åt jordbruksarbete eller utgöras av lantarbetarfamiljer, vilkas inresa begärts av i Brasilien bosatta släktingar, vilka tillförsäkrat dem sysselsättning;
- c) lantarbetarfamiljer eller hantverkare, som inkallas av enskilda personer, föreningar eller aktiebolag, därest de införas till kolonisering i enlighet med gällande författning.

Med ovan angivna undantag kan icke någon utlänning erhålla uppehållstillstånd för längre tid än 30 dagar, med mindre vederbörande är i besittning av 3 contos (= ungefär 1,200 kr.) Barn under 12 år skola hava 2 contos. Vid ankomsten till Brasilien äro de resande skyldiga att för myndigheterna uppgiva ändamålet med inresan ävensom längden av den tid, de ämna uppehålla sig i landet.

Alla enskilda personer eller sammanslutningar, som hava kontrakt om utförande av arbete, leverans eller tjänster för statens, delstats eller kommuns räkning, skola inom 90 dagar efter dekretets kungörande inför arbetsministeriet styrka, att av deras anställda av alla kategorier minst två tredjedelar utgöras av personer, födda i Brasilien.

Alla arbetslösa — brasilianare som utlänningar — skola inom 3 månader anmäla sig med angivande av identitet, yrke och hemvist, så att arbete kan anvisas dem, särskilt i lantbruket. Underlåtes sådan anmälan, riskera vederbörande att bli behandlade såsom lösdrivare.

Argentina: Utvecklingen av förhållandena å arbetsmarknaden har föranlett statsmakterna att ägna arbetslöshetsspörsmålet ingående beaktande. I ett par av de autonoma provinserna ha myndigheterna utfärdat föreskrifter angående anställandet av arbetskraft, gående ut på användande av arbetare, födda i Argentina, med uteslutande av invandrare.

Vissa åtgärder för förebyggande av arbetslöshetens ökning genom immigration hava jämväl vidtagits. Regeringen har sålunda i medio av december 1930 fäst de argentinska konsulernas i utlandet uppmärksamhet å lämpligheten att tillsvida avhålla sig från all emigrationspropaganda och samtidigt anmodat dem att i första hand lägga vikten vid vederbörande personers kvalitet. I sådant syfte hava de med passviseringen förenade avgifterna tudubblats.

För invandring till Argentina har hittills erfordrats vederbörligt pass, för vilket erlagts en viseringsavgift av 3 argentinska guldpesos. Vidare har varje resande haft att förete av vederbörlig ortsmyndighet utfärdat intyg, att han icke varit straffad för brott ävensom att han icke gjort sig skyldig till bettleri, varjämte läkarintyg erfordrats. Legaliseringen av dessa intyg har varit av-

giftsfri. Enligt de nya bestämmelserna skola vart och ett av dessa tre intyg stämpelbeläggas med 10 pesos. En komplett visering kommer därför att gå till 33 pesos, vilket motsvarar cirka 120 kronor.

Dessa bestämmelser gälla alla utlännningar, oberoende av den fartygsklass, varmed resan företages.

Sydafrikanska Unionen: Enligt en kvotlag, som trätt i kraft den 1 maj 1930, må årligen högst 50 personer beviljas inresetillstånd från varje särskilt land. Från kvotlagens bestämmelser undantagas dock medborgare i Sverige, Belgien, Danmark, Frankrike, Förenta staterna, Holland, Italien, Norge, Portugal, Schweiz, Spanien, Tyskland och Österrike.

För invandring av färgade raser gälla särskilda restriktioner.

Genom en den 21 maj 1931 ikraftträd lag har den gällande invandringslagen av år 1927 skärpts särskilt vad beträffar bestämmelser angående personer, som äro förbjudna att invandra, samt angående avlägsnande från unionen av personer, överbevisade om vissa brott.

Australien: Under hänvisning till de exceptionella ekonomiska förhållandena samt den omfattande arbetslösheten i landet har federalregeringen i slutet av december 1930 ytterligare skärpt invandringsbestämmelserna. Sålunda skola medborgare i länder, vilka dittills varit underkastade kvotbegränsning, nämligen Italien, Grekland, Polen, Estland, Tjeckoslovakien, Jugoslavien, Albanien och Bulgarien icke vara berättigade att inkomma i Australien. Medborgare tillhörande andra länder (utom Ryssland, för vilket land särskilda inskränkningar gälla) skola kunna räkna på tillträde, därest de redan vid beslutets fattande voro på väg till Australien och i övrigt uppfyllde gällande fordringar för invandrare. Brittiska undersåtar ävensom hustrur och barn till redan invandrade utlännningar samt turister och affärsmän äro undantagna från dessa nya restriktioner.

Den lämnade översikten över de under sista tiden vidtagna immigrationspolitiska åtgärderna i transoceana länder måste anses ådagalägga en oförtydbar och enhetlig tendens att under rådande arbetslöshetskris ej endast strängare än tidigare sovra invandringen utan rent av förebygga densamma. Emellertid hade redan före år 1927 betydelsefulla åtgärder i restriktiv riktning från åtskilliga invandringsländers sida vidtagits. Man torde därför kunna i själva verket anse, att den transoceana utvandringen för närvarande praktiskt taget nära nog omöjliggjorts genom den av invandringsländerna förda restriktiva politiken. Förhållandet belyses i nedanstående sammanställning av uppgifter, hämtade ur International Labor Review, angående utvandringen till främmande världsdelar från Europa under vissa år.

Tab. 5. Antal utvandrare från Europa till transoceana länder under åren 1926, 1929 och 1930.

	1926	1929	1930
Antal utvandrare	641,371	558,568	358,117

Till jämförelse med ovan återgivna siffror må nämnas, att den europeiska emigrationen år 1910 kan beräknas hava uppgått till 1,730,000 personer.

Också vad angår de europeiska länderna hava de under de senast förflutna åren i lagstiftningsväg resta hindren för folkutbytet ej blott upprätthållits utan än ytterligare utbyggt. Tidigare mottog Frankrike årligen ett visst antal invandrare, och alltjämt utgör Frankrike det viktigaste invandringslandet i Europa, ehuru också detta land numera gått in för en begränsning av inflyttningen av utländsk arbetskraft. Av de europeiska länderna är det numera vid sidan av Frankrike endast Sovjetryssland, som bedriver en aktiv invand-

ringspolitik genom sina rekryteringsbyråer i olika länder. Denna invandring, som väsentligen avser yrkesutbildade arbetare och teknici samt noga kontrolleras med anlitande av det allttjämt upprätthållna passviseringstvånget, har dock icke nått någon nämnvärd omfattning. Enligt officiella uppgifter i maj 1931 uppgick den i sovjetindustrien sysselsatta utländska arbetskraften till 3,528 personer, av vilka cirka 2,000 voro tyskar och cirka 700 amerikanare.

Ur det material, som står till styrelsens förfogande, må följande uppgifter meddelas angående under senast förflutna femårsperiod i europeiska länder vidtagna åtgärder till kontroll över invandring ävensom, i den mån uppgifter därutinnan kunnat erhållas, angående praxis i fråga om tillämpningen av gällande bestämmelser med avseende på invandringen.

Norge. Enligt gällande främlingslag, som trätt i kraft med ingången av år 1928, behöver utlännning, som inkommit i Norge före utgången av år 1925, ej arbetstillstånd men väl uppehållstillstånd. Personer, som inkommit i Norge år 1926 eller senare, äro skyldiga att hava såväl uppehålls- som arbetstillstånd. Upphållstillstånd meddelas av lokal polismyndighet men sådan myndighets beslut kan överklagas hos centralpasskontoret, som jämväl beslutar angående arbetstillstånd. Upphållstillstånd utställas att gälla samma tid som arbetstillstånd, därest fråga är om person, för vilken arbetstillstånd erfordras. Om en dylik persons arbetsanställning upphör eller ändrar karaktär eller tillståndets giltighetstid utgår, förfaller automatiskt hans uppehållstillstånd, varefter han är skyldig lämna landet. Enligt tillämpad praxis beviljas arbetstillstånd för person, som icke vistats i Norge längre tid än två år, endast för visst arbete hos viss arbetsgivare och under begränsad tid. Enligt vad man trott sig kunna iakttaga, synas de norska myndigheterna under senaste tiden hava börjat att i den praktiska lagtillämpningen framgå med väsentligt ökad stränghet mot svenskar, som vistas i landet, vilket haft till följd ett ökat antal hemsändningar eller framtvingade hemresor. Nämnas må jämväl, att i januari 1931 förslag framlagts inför stortinget av bondepartiets stortingsgrupp om skärpning av invandringslagen. De föreslagna ändringarna, som avsågo införande av läkarkontroll över invandrare samt skärpta utvisningsbestämmelser bland annat genom införande av oguldna skatter såsom utvisningsgrund, hava dock icke blivit genomförda. Beträffande invandringslagens tillämpning i Norge gentemot svenskar må jämväl hänvisas till följande från Norges centralpasskontor erhållna uppgifter angående beviljade och avslagna ansökningar om arbetstillstånd.

Tab. 6. Antal beviljade och avslagna ansökningar om arbetstillstånd för svenska medborgare i Norge åren 1928—1930.

	1928	1929	1930
<i>Nya ansökningar:</i>			
Beviljade arbetstillstånd:			
gällande för högst 6 mån.	168	169	162
gällande 6—12 mån.	110	74	64
	Tillhopa	243	226
Avslagna ansökningar	110	74	76
<i>Förnyelser:</i>			
beviljade för högst 6 mån.	35	52	17
beviljade för 6—12 mån.	135	104	72
obestämd tid	—	—	2
	Tillhopa	156	94

Danmark. Invandringskontrollen i Danmark har under här närmast förevarande tidsperiod i stort sett bibehållits oförändrad, dock att tiden för rätt att vistas i landet utan uppehållstillstånd utsträckts från tre till sex månader. Beträffande de danska invandringsbestämmelsernas tillämpning i praktiken må framhållas, att svenska arbetssökande och arbetstagare från myndigheternas sida behandlas med stor liberalitet. I praktiken torde samtliga ansökningar om arbetstillstånd från svenska medborgares sida hava beviljats.

Finland: Genom en den 7 februari 1930 utfärdad förordning, vilken trädde i kraft den 1 april samma år, hava nya bestämmelser utfärdats angående utlännings inkommande till Finland och vistelse i landet. Enligt den nya förordningen skall, i likhet med vad som gällde enligt den tidigare förordningen av den 13 november 1926, utlännings, som vill vistas längre tid än 3 månader i landet, ansöka om vistelsetillstånd, som prövas av landshövdingen i det län, där utlännings har sin stadigvarande bostad. Vistelsetillståndet gäller numera ej endast för det län, vars landshövding utfärdat detsamma, utan för hela Finland. Det i den äldre förordningen beträffande innehavare av vistelsetillstånd upprätthållna kravet på särskilt av landshövding meddelat tillstånd att inom landet företaga resor har upphävts. Anteckning om förflyttning till annan ort för stadigvarande bosättning skall dock hädanefter ske i den vistelsebok, i vilken vistelsetillståndet tecknats. Medan enligt den äldre förordningen vistelsetillstånd blott kunde givas för högst ett år åt gången, har i den nya förordningen möjlighet skapats att vid vistelsetillståndets förlängning, då särskilda skäl därtill äro, utfärdas tillstånd för längre tid, dock högst för tre år.

Enligt den nya förordningen äger landshövding avslå en första ansökan om vistelsetillstånd, över vilket beslut klagan ej må föras. Däremot må landshövdingens vägran att förnya vistelsetillstånd eller återkallande av sådant tillstånd inom 14 dagar överklagas hos inrikesministeriet.

Enligt den äldre förordningen erfordrades arbetstillstånd endast för utlännings, som utförde arbete hänförligt under lagen om arbetsavtal eller lagen om läroavtal, dock att personer, som på grund av vistelsetillstånd uppehöllo sig i landet den 1 december 1926, voro undantagna från skyldigheten att hava arbetstillstånd. Enligt den nya förordningen bör arbetstillstånd, vilket i regel meddelas av vederbörande landshövding efter hörande av socialministeriets arbetsavdelning eller, i fråga om utlännings, som ej komma att stanna utöver tre månader, av utrikesministeriet, utverkas även om utlännings utför förvärvsarbete av annat slag än det, som är hänförligt under ovannämnda lagar om arbetsavtal eller om läroavtal, samt om han såsom självständig utövar av förvärvsverksamhet önskar vistas eller redan uppehåller sig i landet. Samtliga dylika utlännings måste, ehuru de vistats i landet den 1 december 1926, ansöka om arbetstillstånd vid förnyandet av dem senast beviljade vistelsetillstånd. Undantagna från skyldigheten att innehava arbetstillstånd äro utlännings, vilka utöva sådan näring, vartill vederbörande erhållit tillstånd enligt näringslagen, vilka bedriva jordbruksrörelse å lägenhet, till vars ägande och besittning de förvärvat rätt i laga ordning eller vilka av utländsk firma befullmäktigats att såsom handelsresande upptaga beställningar å varor, som vederbörande huvudman saluhåller, i sistnämnda fall dock endast under den tid, dylika utlännings på grund av stadgandena i förordningen få vistas i landet utan vistelsetillstånd, nämligen under en tid av tre månader från inresedagen.

Enligt den äldre förordningen kunde arbetstillstånd beviljas för viss tid, högst ett år, eller tillsvidare vad gällde arbetare, som tidigare i mer än tre år utövat arbete av icke tillfällig art, ävensom för kvinna, som vid inträde i äktenskap förlorat finskt medborgarskap, samt för den, som före 15 års ålder eller å sina föräldrars pass ankommit till landet och därefter oavbrutet vistats därstädes. Enligt den nya förordningen skall arbetstillstånd beviljas

för viss tid, dock icke överstigande den tid, för vilken utlänningsen på grund av förordningen har rätt att vistas i landet eller vistelsetillstånd beviljats honom. Arbetstillstånd kan sålunda numera beviljas för längre tid än ett år. Arbetstillstånd, gällande tillsvidare, kan hädanefter endast meddelas utlänningsen, som åtnjuter asylrätt i landet. Innehavare av tidigare meddelat arbetstillstånd, gällande tillsvidare, är skyldig att anhålla om nytt arbetstillstånd samtidigt som han ansöker om förlängning av sitt vistelsetillstånd.

Den nya förordningen innefattar bestämmelser om avvísning av utlänningsen, som ankommer till landet, ävensom om avlägsnande ur Finland av utlänningsen, som utan tillstånd vistas i landet. Vidare konstateras, att om med främmande makt överenskommelse träffats eller framdeles ingås, som står i strid med förordningens stadganden, bestämmelserna i överenskommelsen skola lända till efterrättelse.

Beträffande invandringsbestämmelsernas tillämpning i praktiken torde böra påpekas, att under senare tid krav framförts från skilda representanter för det finska näringslivet på en restriktivare invandringspolitik. Bland betydelsefullare initiativ i sådant avseende må framhållas en av centralhandelskammaren i Helsingfors i slutet av år 1930 hos utrikes- och socialministerierna gjord framställning att vid beviljande av arbetstillstånd åt utlänningsen, som önska arbeta på affärslivets område, ett omsorgsfullare urval än hittills måtte iakttagas åtminstone tillsvidare så länge kristiden varar och överallt annorstädes i världen utlänningsens inkommande i ett land försvåras.

Under senare tid torde också hava gjort sig märkbar en tendens till mycket restriktiv politik ej endast inom ifrågavarande område. Vad nykomna utlänningsen beträffar torde vistelsetillstånd alltså i allmänhet beviljas, medan däremot ansökningar om arbetstillstånd behandlas synnerligen restriktivt även där fråga är om utlänningsen från de skandinaviska grannländerna. Jämväl beträffande de sedan längre tid i Finland bosatta utlänningsen torde man kunna iakttaga en avsevärt strängare politik än tidigare, markerad av kortare giltighetstider för arbetstillstånden samt ett ökat antal avslag å ansökningar om arbetstillstånd, även om rena vistelsetillstånd för sådana utlänningsen i allmänhet beviljas.

Några statistiska uppgifter, belysande för invandringsbestämmelsernas praktiska handhavande i Finland, hava icke erhållits.

Tyskland: Sedan ingången av år 1927 hava i Tyskland gällande författningar och bestämmelser, avseende invandring och utlänningsens behandling, icke genomgått några mera betydelsefulla förändringar. Utländska arbetares anställning regleras sålunda i första hand genom den allmänna riksförordningen av 2 januari 1926. Beträffande arbetsanställning för andra utlänningsen — kontorsanställda, ingenjörer, utöfvere av fria yrken m. fl. — äga bestämmelserna om uppehållstillstånd i Preussen fortfarande giltighet. För dessa utlänningsen erfordras icke, i motsats till vad som gäller beträffande arbetare, särskilt arbetstillstånd utan endast ett av vederbörande polismyndighet utfärdat uppehållstillstånd. Angående meddelande av uppehållstillstånd finnas fortfarande praktiskt taget icke några i tryck meddelade bestämmelser, utan polismyndigheten följer allenast utbildad praxis. Uppehållstillstånd får emellertid icke beviljas utlänningsen, som ämnar taga anställning eller självständigt utöva ett yrke, förrän vederbörande Landesarbetsamt avgivit utlåtande i ärendet. Därest Landesarbetsamt, som vid sitt ställningstagande skall taga hänsyn till läget på ifrågavarande område av den tyska arbetsmarknaden, avstyrker en ansökan om uppehållstillstånd, får densamma icke beviljas.

De tyska myndigheterna torde i den praktiska tillämpningen förfara ganska olika på olika orter. Den oavbrutna skärpningen av den ekonomiska krisen i landet har självfallet medfört, att kontrollen över utlänningsen skärpts. Svårig-

heterna för svenskar att erhålla uppehållstillstånd synas emellertid såsom regel vara mindre, då det gäller anställning av personer på överordnade poster. Särskilt är detta fallet i fråga om specialister såsom specialutbildade ingenjörer. Så snart det gäller underordnad syssla, pröva däremot de tyska myndigheterna med större noggrannhet, huruvida icke likvärdig tysk arbetskraft kan uppdrivas.

England: Ej heller i England hava några mera betydelsefulla förändringar vidtagits i fråga om invandringskontrollen. Beträffande den allmänna tillämpningen av gällande författning i ämnet, Aliens Order av år 1920, må återgivas följande referat av innehållet i en av arbetsministeriet i april 1929 för parlamentet framlagd redogörelse för den fullföljda invandringspolitiken.

Arbetsstillstånd beviljas i regel icke för att sätta arbetsgivare i tillfälle att möta säsongefterfrågan, exempelvis inom skrädderibranschen och modistyrket eller beträffande jordbruksarbetare under skördetiden. Med större liberalitet beviljas arbetsstillstånd för tjänstefolk, guvernanter och korrespondenter på utländska språk.

Svårigheter att tillämpa bestämmelserna hava ej sällan yppat sig beträffande nöjesföretag. Det är praxis, att tillstånd utan vidare beviljas för artister av internationell ryktbarhet. Tillstånd beviljas likaledes för artister, representerande speciella nyheter eller attraktioner. Erfarenheten visar, att effekten av internationellt utbyte i det långa loppet är ägnad förbättra arbetstillgången på området.

Ett annat speciellt fall utgöra sådana unga utlänningar, som söka anställning å övertaliga poster i affärskontor och banker för begränsad tid i syfte att förvärva sig kunskap i engelskt språk samt om engelska affärsmetoder. Beviljandet av arbetsstillstånd i sådana fall synes tillrådligt om ej för annat så för att säkerställa motsvarande behandling av unga brittiska undersåtar, som vilja förvärva utländsk erfarenhet. Härtill kommer, att de utlänningar, som skaffat sig utbildning i England, utgöra värdefulla förbindelser för engelsk handel. Omsorg nedlägges på att tillse, att ifrågavarande lättnader icke missbrukas av arbetsgivare, som vilja skaffa sig billig kontorshjälp.

Arbetsstillståndet är i allmänhet begränsat till en period från en vecka till tolv månader. I särskilda fall stipuleras emellertid också andra villkor.

Före kriget funnos vissa yrken, inom vilka majoriteten av arbetarna voro utlänningar och den normala rekryteringen skedde från utlandet. Utländsk rekrytering är numera icke tillåten såsom en normal företeelse beträffande något yrke, utan åläggas arbetsgivarna att vidtaga erforderliga åtgärder för att utbilda och anställa i landet redan befintliga arbetare. Effekten av denna politik har varit följande:

Beträffande mosaik- och terrakottaarbetare: Före kriget voro flertalet arbetare italienare. Ansökningar om arbetsstillstånd för ytterligare fackutbildade arbetare avslogos under den gynnsamma tiden efter kriget. Efter åtskilliga överläggningar med arbetsgivarna år 1926 överenskommo fackföreningarna och arbetsministeriet om ett system för lärlingsutbildning av brittiska gossar. Ett begränsat antal arbetsstillstånd hava därefter beviljats för yrkesutbildat folk från Italien, men endast till firmor, som bidraga till lärlingsutbildningen och i proportion till av dem engagerade lärlingar.

Beträffande frisörer: Förändringarna i modet för den kvinnliga frisyren skapade efterfrågan på utländska frisörer under tiden efter kriget. Ansökningar om arbetsstillstånd avslogos i de flesta fall. Också beträffande detta yrke sökte man stimulera företagarna att själva sörja för yrkets rekrytering inom landet. Arbetsgivarna hava föranletts att sätta upp åtskilliga lärlingsskolor. Antalet ansökningar om arbetsstillstånd nu för tiden är betydelselöst. Beträffande servitörer: Före år 1914 rekryterades servitörerna till de stora hotellen

från utlandet. Sedan år 1920 hava arbetstillstånd i allmänhet vägrats. Såsom resultat hava de ledande företagen gått in för att lära upp engelska ungdomar. Ett system för utbyte mellan engelsmän, fransmän och schweizare har arrangerats av ministeriet.

Enligt praxis utfärdas tillstånd för utländska tekniker, som biträda arbetsgivare i etablerandet av nya industrier eller anordnandet av nya processer inom redan existerande industrier. Men i alla sådana fall föreskrives, att utlänningen skall användas till att träna brittiska undersåtar. Så ansågs exempelvis år 1925 nödvändigt att tillåta immigration av 132 utländska arbetare för en ny betsockerfabrikation. År 1928 hade antalet inhemsk arbetskraft ökat, men utlänningarnas antal sjunkit till 90. Liknande resultat hava ernåtts inom vissa andra industrigrenar.

Tillstånd att anställa en utländsk expert har ofta sökts för exploatering av fabriktionshemlighet. I sådant avseende har i december 1924 givits följande regel: »Det är emot allmän politik, om fabrikationen i själva verket är så värdefull, att Mr. F. (utlänningen) skulle vara i tillfälle att exploatera densamma i detta land och sedan lämna landet utan att någon här efter hans avresa känner fabrikationen och kan utöva densamma.» Om därför tillstånd beviljas, uppställas såsom villkor, att en lämplig brittisk medborgare (kemist eller ingenjör) anställs samtidigt med utlänningen, så att detaljerna bliva av honom kända.

Beträffande utländska danskapell fullföljas i enlighet med ett i House of Commons den 5 februari 1929 avgivet interpellationssvar följande politik. Om företagare önskar få in ett helt kapell för dansmusik, åläggas han att engagera eller att bibehålla i engagemang ett brittiskt kapell av samma storlek som det utländska. Om det föreslås att öka ett brittiskt danskapell med utländska musiker av framstående skicklighet, kan detta medgivas upp till 25 % under villkor, att icke någon brittisk musiker avskedas för att bereda plats för utlänningarna. Hela kapell för symfoni eller nationell musik, exempelvis ungerska zigenarkapell insläppas efter försäkran, att intet brittiskt kapell eller ingen brittisk musiker är arbetslös och att det utländska kapellet icke kommer att spela dansmusik.

Den i England fullföljda invandringspolitiken, vars syfte anges vara att utestänga utlänningar från anställningar, för vilka inhemsk arbetskraft finnes att tillgå, belyses jämväl av antalet beviljade arbetstillstånd. Enligt framlagd statistik utgjorde antalet ansökningar om arbetstillstånd 10,550 år 1929 och 12,460 år 1930. Därav beviljades år 1929 9,910 och år 1930 11,699 ansökningar.

Belgien: I Belgien har den 15 januari 1931 utfärdats en den 15 december 1930 daterad förordning angående tillstånd för utländska undersåtar att komma i Belgien i avsikt att där taga arbetsanställning. Förordningen stadgar, att utlänning, oberoende av gällande passbestämmelser, hädanefter icke må komma i Belgien med avsikt att där taga anställning såsom industri- eller lantbruksarbetare, hantverkare eller privatanställd, med mindre vederbörande i förväg därtill erhållit medgivande av belgiska justitieministeriet.

Ansökan om dylikt tillstånd göres hos belgisk legation eller därtill särskilt utsett konsulat, varvid sökanden till framställningen skall foga från belgisk arbetsgivare mottaget arbetskontrakt, läkarintyg samt utdrag ur straffregister (certificat de moralité) ävensom översättning därav.

Jämlikt en den 10 mars 1931 publicerad förordning är av belgisk diplomatisk eller konsulär myndighet utfärdat bemyndigande för utlänning att taga arbetsanställning belagt med en stämpelavgift av två guldfrancs.

Frankrike: Föreskrifterna i dekretet den 30 november 1926 angående identitetskort för utlänningar hava i stort sett erhållit förlängd giltighet genom ett den 10 juli 1929 dagtecknat dekret. Emellertid har avgiften för sådant kort år

1927 sänkts till 100 francs från förut gällande 375 francs, varjämte giltighetstiden för kortet må utsträckas att gälla för två år.

Kontrollen över inresande arbetssökande utlännningar har i början av år 1927 avsevärt skärpts. I sådant syfte har stipulerats, att utlännning, som ankommer till Frankrike för att sysselsätta sig med avlönat arbete, skall inneha ett arbetskontrakt, försett med — i fråga om arbetare inom industri eller handel — visering av Service Central de la Main d'Oeuvre Etrangère du Ministère du Travail eller — i fråga om jordbruksarbetare — visering av Service de la Main d'Oeuvre Agricole du Ministère de l'Agriculture.

Utläning, som ej innehar sådant kontrakt och som ankommer till Frankrike med vanligt pass och där vill antaga arbetsanställning, kan icke erhålla föreskrivet identitetskort och måste följaktligen lämna landet.

Förutom arbetskontrakt erfordras för utländska arbetare av franskt konsulat viserat intyg av konsulatets läkare, att vederbörande är vaccinerad, icke lider av smittosam sjukdom eller sinnessjukdom samt äger erforderliga fysiska förutsättningar för det arbete, anställningen avser.

Franska regeringen har hos olika främmande regeringar hemställt, att vederbörande passutfärdande myndigheter måtte i samtliga pass, som utfärdas för resa till Frankrike och där arbetskontrakt icke föreligger, låta införa en anteckning: »Må icke antaga avlönad arbetsanställning i Frankrike».

Luxemburg: En ny, i vissa avseenden strängare storhertiglig förordning har den 30 november 1929 utfärdats rörande de villkor, som utländska arbetare skola uppfylla för att inkomma och vinna anställning i Luxemburg.

Schweiz. Ett av förbundsrådet den 17 juni 1929 framlagt förslag till ny lag angående utlänningsars vistelse och bosättning i Schweiz har, med en del mindre väsentliga ändringar, antagits av parlamentet den 26 mars 1931. Den nya lagens innehåll är följande.

För utlännings uppehåll i Schweiz erfordras uppehålls-, bosättnings- eller toleranstillstånd. Är ändamålet med inresan bosättning eller förvärvsarbete, skall utlännningen anmäla sig inom 14 dagar, eljest inom tre månader, räknat från ankomstdagen. Var och en, som upplåter logi åt utlännning mot betalning, skall omedelbart anmäla utlännings närvaro för ortspolisen. Om logi upplåtes för utlännning utan betalning, inträder anmälningsskyldigheten först, om utlännningen stannar längre tid än en månad. De särskilda kantonerna kunna härutinnan meddela strängare föreskrifter.

Den ej bosatte utlännningen må tillträda arbetsanställning och av arbetsgivare anställas först sedan uppehållstillstånd med rätt att taga arbetsanställning blivit honom beviljat.

Uppehållstillstånd kan endast meddelas utlännning, som innehar giltig legitimationshandling, samt kan förknippas med villkor och i fråga om säsongarbetare och säsonganställda återkallas. Tillståndet är alltid giltigt för viss tid och meddelas första gången såsom regel icke för längre tid än ett år.

Bosättningstillstånd meddelas för obegränsad tid och må icke förknippas med villkor. Tillståndet utlöper, bland annat, om utlännningen under sex månader uppehåller sig i utlandet, om legitimationshandlingens giltighet utlöper samt om utlännningen utvisas eller hemsändes.

Toleranstillstånd meddelas utlännning, som icke innehar giltig legitimationshandling. Sådant tillstånd meddelas alltid för viss tid. I regel skall utlännningen ställa borgen eller säkerhet för alla offentligrättsliga fordringar samt för uppfyllandet av de föreskrivna villkoren.

De ovan angivna tillstånden gälla endast för den kanton, som utställt desamma. Utlännningen är emellertid berättigad att utan anmälan tillfälligtvis uppehålla sig i annan kanton. Om annan kanton finner utlännings närvaro

mindre önskvärd, kan densamma hos förbundsmyndighet hemställa om återkallande av uppehålls- eller toleranstillstånd.

Utlänning kan utvisas endast, om han straffats för brott eller om han genom visad svår eller upprepad missaktning för ordningsföreskrifter missbrukat gästfriheten, om han på grund av sinnessjukdom utgör en fara för offentlig ordning samt om han eller en under hans vård stående person faller offentlig eller privat välgörenhet till last eller med säkerhet kommer att varaktigt ligga sådan till last. Utvisning kan gälla på obegränsad tid eller för minst två år. Uti utvisning inbegripes också make samt barn under 18 år, såvida fråga icke är om hustru av schweizisk härstamning.

Utlänning, som icke innehar tillstånd, kan när som helst åläggas att avresa från landet. Vid utlöpandet av ett tillstånds giltighetstid ävensom vid vägrat eller återkallat tillstånd samt vid vägrad förlängning är utlänningen skyldig avresa från kantonen. Vederbörande myndighet kan fastställa en frist för utresan. Är myndigheten kantonalt, gäller fristen avresa från kantonen, är myndigheten en förbundsmyndighet, gäller fristen avresa från Schweiz. Förbundsmyndigheten kan beträffande mindre önskvärd utlänning och sådan, som gjort sig skyldig till grovt eller upprepat brott mot främlingsbestämmelserna, föreskriva inresespärr, dock högst för tre år. Om utlänning icke på anmodan utreser ur landet, kan han utförskaffas eller, om möjlighet därtill icke föreligger, i stället interneras, dock högst under två år.

Beslut om tillstånd och utvisning meddelas av den kantonala främlingspolisen. Förbundets främlingspolis är ansvarig för alla främlingspolitiska frågor, som ej höra under annan förbundsmyndighet. Justitie- och polisdepartementet är ansvarigt för beslut om internering av utlänning på förbundets bekostnad; en för hela Schweiz gällande utvisning kan uppskjutas eller upphävas endast efter departementets medgivande.

Myndigheterna skola vid sina avgöranden taga hänsyn till landets andliga och ekonomiska intressen ävensom till graden av överbefolkning av utlänningar (Überfremdung). Vid beviljande av tillstånd för utlänning, som vill taga arbetsanställning, skall i regel den offentliga arbetsförmedlingens godkännande inhämtas.

I regel skall endast uppehållstillstånd meddelas utlänning, även om han sannolikt kommer att varaktigt uppehålla sig i landet. Förbundets främlingspolis bestämmer i det enskilda fallet, från vilken tidpunkt tidigast bosättnings-tillstånd må beviljas.

En kantons beslut att vägra tillstånd är slutgiltigt. Kantonen kan själv meddela uppehållstillstånd för:

a) ej arbetssökande utlänningar för en tid av två år, lärjungar för lärotiden, studenter intill tiden för studiernas avslutande, patienter å vårdanstalter intill tiden för friskskrivningen;

b) tjänsteflickor samt drängar i jordbruket intill fem år;

c) säsongarbetare och säsonganställda för en säsong, dock högst för nio månader, och om Bundesamt für Industrie, Gewerbe und Arbeit fastställt för särskilda yrken ett årligt maximiantal säsongarbetare, inom ramen för detta maximumtal.

För alla övriga tillstånd erfordras tillstyrkande av förbundets främlingspolis.

Beslut om avslag beträffande uppehålls-, bosättnings- och toleranstillstånd ävensom beslut om utvisnings- och återkallelseförfarande skola skriftligen meddelas.

För olika brott mot lagens föreskrifter stadgas i vissa angivna lindrigare fall böter intill 2,000 francs samt i svårare fall fängelse intill sex månader samt böter intill 10,000 francs.

I övergångs- och slutbestämmelser stadgas, bland annat, att förbundsrådet kan beträffande bosättning av undersåtar i sådana stater, som behandla schweizare ogynnsammare än Schweiz behandlar ifrågavarande statsmedborgare, föreskriva bestämmelser, som avvika från lagens föreskrifter.

Polen: Den 15 november 1929 har trätt i kraft en förordning rörande utlänningars inresa och vistelse i Polen, vilken förordning utgör komplement till den alltjämt gällande förordningen av den 13 augusti 1926 angående utlänningar. I enlighet med den nya förordningen må inresetillstånd för tillfällig vistelse utan förvärvssyfte beviljas av konsulat, sedan ansökan om sådant tillstånd tillstyrkts av vederbörlig myndighet i Polen. Utlänningar, som vilja bosätta sig i Polen, hava att före inresan göra ansökan enligt särskilt formulär om bosättningskort, som beviljas av vederbörlig myndighet i Polen; inresetillstånd för bosättning må av konsulat beviljas endast åt utlänning, vilken erhållit bosättningskort. Förordningen innefattar vidare bestämmelser om registreringsplikt för samtliga utlänningar, som äro berättigade till bosättning eller till tillfällig vistelse i Polen under en tid, överstigande tre månader.

Jämlikt en förordning den 4 juni 1927 om arbetsmarknadsskydd, vilken enligt en förordning den 20 februari 1931 äger tillämpning inom industri, jordbruk, skogsbruk, handel, bankväsende och kommunikationer ävensom å transitorafiken, erfordras tillstånd för arbetsgivare för anställande av utländsk arbetskraft.

Spanien: I syfte att inskränka användningen av utländsk arbetskraft i landet har den 17 januari 1931 utfärdats ett dekret angående utländska arbetare i Spanien, vilket trätt i kraft den 6 februari 1931. Enligt dekretet skall för att kunna utöva yrke eller utföra arbete i Spanien en var utlänning, då han arbetar för annan persons räkning, vara försedd med ett arbetskontrakt, viserat av en särskilt inrättad central myndighet, och i varje fall, vare sig han arbetar såsom egen företagare eller i annans tjänst, med ett särskilt identitetskort. Utländska arbetare, som icke varit bosatta i landet före viseringen av ovannämnda arbetskontrakt, böra utan undantag vid sin ankomst förse sig med identitetskort, vilket bör begäras genom vederbörande borgmästare inom tre dagar efter ankomsten till den ort, varest tjänsten eller anställningen kommer att utövas. Om utlänningen redan vid dekretets ikraftträdande vistas i Spanien, bör även han, för att kunna fortsätta utövandet av sin tjänst eller anställning, inom tre månader göra ansökan om identitetskort och må ej heller antaga tjänst eller självständigt utöva yrke, om han efter utgången av nämnda tid icke är försedd med identitetskort.

Identitetskortet skall innehålla en kort beskrivning över innehavarens arbetskontrakt med angivande av dagen för dess utfärdande och dess giltighet. Identitetskort skola gälla för ett år, och skall förnyelse av kortet vara beroende av arbetsförhållandena. Avslag å ansökan om identitetskort medför förbud för utlänningen att fortsätta arbetet.

Med böter från 50 till 250 pesetas straffas dels arbetsgivare, som använder utländsk arbetare, vilken icke innehar identitetskort, berättigande honom att utöva en viss tjänst eller yrke i Spanien, dels den som icke till vederbörlig myndighet anmäler de utländska arbetare, han håller eller antager i sin tjänst.

I mån av den utländske arbetarens lön uttages för identitetskortet en expeditionavgift av lägst 10 pesetas för säsongarbetare med en anställningstid av högst tre månader och intill 500 pesetas.

De utländska arbetare, vilkas inresa och arbete i Spanien tillåtes av vederbörande myndigheter, må vid jämställd yrkesskicklighet icke i något fall uppbära lägre avlöning, dagpenning eller honorar än vad spanska arbetare av motsvarande kategori uppbära i den ort eller trakt, varest arbetet utföres.

Till den ovan lämnade redogörelsen för åtgärder i olika länder till kontroll

över och sovring av invandringen av utländsk arbetskraft må slutligen fogas en erinran, att de med främlingskontrollen sammanhängande spörsmålen varit och alltjämt äro föremål för överväganden i internationell väg i syfte att bereda marken för friare förhållanden. Nationernas förbund har till särskild behandling upptagit frågan om passväsendet, som var föremål för överväganden senast vid en internationell konferens i Paris år 1926. Passtvángets avskaffande har därvid icke ifrågasatts, utan har man inriktat sig på rekommendation av viseringstvángets successiva avskaffande ävensom på fastställande av enhetligt formulär för passen, dessas bekväma och billiga tillhandahållande samt utsträckande av passens giltighetstid till fem år.

Ett inom nationernas förbund utarbetat förslag till internationell konvention om utlänningars rättsliga ställning var vidare föremål för behandling vid en ny internationell konferens i Paris hösten 1929. Detta förslag byggde på den principen, att en utlänning, som väl beviljats tillträde till ett land, skulle inom detsamma äga samma rättighet att antaga och innehava arbetsanställning som landets egna innebyggare. Ehuruval principens tillämplighet modifierades genom uttalande i det föreslagna protokollet, att konventionen icke skulle äga avseende å de åtgärder, som olika länder funnit sig föranlåtna vidtaga till skyddande av den inhemska arbetsmarknaden, vann förslaget icke anslutning; det ansågs å vissa håll ägnat ingiva farhågor beträffande den nationella arbetsmarknaden. Sådana farhågor hystes särskilt i fråga om konventionsförslagets bestämmelse om rätt för utländsk företagare att, oavsett vistelselandets gentemot övrig utländsk arbetskraft upprätthållna kontroll, få vid företaget sysselsätta teknisk och affärspersonal av vilken nationalitet som helst.

De strävanden, som sålunda framträtt att på internationell basis bereda förutsättningar för ett friare folkutbyte mellan länderna, hava såsom framgår av det ovan anförda hittills icke lett till större resultat. Visserligen har viseringstvánget i stor utsträckning avskaffats mellan länderna och hindren för affärs-, studie- och besöksresor i omfattande mån bortelimerats, men utvecklingen på området i Europa liksom i främmande världsdelar har samtidigt gått mot skärpning och utbyggande av kontrollen över utländsk arbetskraft. Några tecken på en allmän ändring härutinnan hava knappast visat sig.

Emellertid har utvecklingen allt mera gått fram mot beredande av vissa lättnader i kontrollen genom bilaterala överenskommelser. Sådana överenskommelser hava träffats exempelvis rörande utbyte och formerna för rekrytering av arbetskraft, rörande utbyte för studieanställningar samt rörande lättnader i passtvánget.

I detta sammanhang må erinras, att Nationernas förbunds studiekommision för europeiskt samarbete tillsatt en kommitté med uppdrag att verkställa utredning rörande arbetslöshetsfrågan och särskilt rörande möjligheterna att utveckla det europeiska utbytet av arbetskraft samt emigrationen av europeiska arbetare. Kommitténs den 10 juli 1931 framlagda rapport rekommenderar, bland annat, en utveckling av bilaterala överenskommelser, en väg som redan beträffs av olika europeiska stater, för att organisera utbytet av arbetare och särskilt rekryteringen av arbetare i ett land för att sysselsätta dem i ett annat land och för att åt sålunda rekryterade arbetare trygga lika behandling med den inhemska arbetskraften i fråga om anställnings- och levnadsförhållanden.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 8 december 1931.

Närvarande:

justitierådet CHRISTIANSSON,
justitierådet EDELSTAM,
regeringsrådet AFZELIUS,
justitierådet GEIJER.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 27 november 1931, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 2 augusti 1927 (nr 333) om utlännings rätt att här i riket vistas.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av expeditionschefen Gösta Siljeström.

Lagrådet yttrade:

Genom den år 1914 antagna lagen angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas infördes i vårt land en efter normala förhållanden lämpad, noga övervägd lagstiftning till ledning för den administrativa maktens åtgärder mot sådana utlänningar, vilkas härvaro anses vara från det allmännas synpunkt farlig eller skadlig. Att i detta viktiga och grannliga ämne en fast och på tydlig lag grundad ordning sålunda kom till stånd, innebar ett obestriddt framsteg med hänsyn ej blott till nödig omsorg för allmän ordnings upprätthållande utan ock till befogade anspråk på rättssäkerhet för de främlingar, vilka man vill förmena att inkomma i riket eller att kvarbli inom dess gränser. Även om graden av det ingripande, som i detta avseende finnes påkallat, kan röna inverkan av växlande tidsförhållanden, är dock behovet av en dylik lagstiftning varken tillfälligt eller övergående. Det låter knappast tänka sig, att sedan detta område blivit underlagt ett i lag fastställt förfarande, en återgång kommer att ske till det tillstånd av osäkerhet och godtycklighet, som saknaden av klara och fullständiga rättsregler måste medföra.

Från de här antydda synpunkterna kan det näppeligen anses tillfredsställande, att lagbestämmelserna om avvísning och utvisning av utlänningar numera äga allenast provisorisk karaktär. Någon förändring härutinnan är icke åsyftad i sammanhang med nu förestående lagstiftningsåtgärd. Då dessa bestämmelser, huvudsakligen oförändrade, överflyttades till 1927 års lag, måste de i denna sammanställas med de omfattande föreskrifter, som blivit en nöd-

tvungen följd av den skärpta främlingskontrollen och den redan då vitt utbredda arbetslöshetens betydelse för de mellanfolkliga förbindelserna. Att sistnämnda föreskrifter i hög grad bära prägeln av det tidsläge, under vilket de tillkommit, är påtagligt, och med hänsyn till den allmänna förhoppningen, att deras giltighet icke skulle behöva utsträckas över någon längre tid, må det vara naturligt, att vid lagens antagande yppades obenägenhet att låta densamma med sådant innehåll definitivt införlivas med vårt rättssystem. Det synes dock uppenbart, att samma skäl icke kunna åberopas för att fortfarande behandla denna lagstiftning såsom ett provisorium. Det allmänna läget i världen har under de gångna åren ingalunda förbättrats, och av den föreliggande utredningen framgår, att någon väsentlig lättnad i det å lagen grundade kontrollsystemet icke kan vara att motse inom en beräknelig tid. En bidragande anledning till att lagen erhöll blott provisorisk giltighet torde hava varit, att en viss tidrymd kunde vara erforderlig för att mera noggrant pröva de i lagen nyinförda bestämmelsernas verkningar i tillämpningen. Då den prövning, som nu med stöd av några års erfarenhet kan företagas, utfallit på ett för lagen så gynnsamt sätt, att den kan framläggas till förnyat godkännande i så gott som oförändrat skick, vill det ock förefalla, som om betänklighet icke borde möta mot att genom tidsbegränsningens borttagande återgiva de bestämmelser i lagen, vilka utgöra dess bestående innehåll eller i allt fall en nödvändig stomme av allmänt erkända rättsregler, deras karaktär av permanenta lagbud. Härigenom skulle tydligen icke förhindras eller försvåras, att vid lämplig tidpunkt kan verkställas en revision av lagen företrädesvis i de delar, vilka kunna betecknas såsom avseende förhållanden av mer tillfällig natur. Att föredraga är emellertid, att en sådan revision kan äga rum utan det tryck, som otvivelaktigt ligger däri, att lagen i sin helhet förlorar giltighet, därest ej inom en begränsad tid enighet uppnås om antagande av en ny lag i ämnet.

Med hänsyn till vad nu anförts finner lagrådet sig föranlåtet hemställa om sådan ändring av det föreliggande lagförslagets ingress, att 1927 års lag erhåller fortsatt giltighet utan begränsning till viss tid.

I övrigt lämnar lagrådet förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 11 december 1931.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden
GÄRDE, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK,
JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt chefen för socialdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde, lagrådets den 8 december 1931 avgivna utlåtande över det den 27 november 1931 till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 2 augusti 1927 (nr 333) om utlännings rätt att här i riket vistas*.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

»Lagrådet har hemställt, att lagen måtte erhålla fortsatt giltighet utan begränsning till viss tid. Såsom jag redan vid remissen till lagrådet anförde tala onekligen starka skäl för att nu göra förevarande lag definitiv. Vissa däri upptagna bestämmelser, avseende att tillgodose allmän ordning och säkerhet samt att bereda rättsskydd åt den enskilde, äro uppenbarligen av den karaktär, att de böra allt framgent bibehållas. Enahanda förhållanden förelågo emellertid redan, då gällande lag var föremål för statsmakternas prövning. Det torde följaktligen ej överensstämma med den ståndpunkt, som statsmakterna tidigare intagit, att av nu anförda anledning giva lagen definitiv karaktär. Då riksdagen anslöt sig till den uppfattningen att lagen borde äga provisorisk giltighet, torde denna uppfattning mindre hava förestavats av behovet att vinna erfarenhet om de nya bestämmelsernas verkningar i tillämpningen, utan anledningen därtill lär fastmera vara att finna i ovissheten om de då rådande förhållandenas varaktighet och önskemålet att de därmed sammanhängande spörsmålen efter viss tids förlopp ånyo upptoges till allsidigt övervägande. Ur nu antydda synpunkter torde någon mera väsentlig förändring av läget icke hava inträtt efter lagens antagande. Med hänsyn härtill har jag icke i anledning av vad lagrådet anført ansett mig böra frångå min förut intagna ståndpunkt.

Jag hemställer alltså, att förslaget, som av lagrådet i övrigt lämnats utan erinran, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas 1932 års riksdag.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till nästkommande års riksdag skall avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Erik H:son Malm.